

Gezond en aantrekkelijk Westfriesland

RECREATIEVISIE

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Gezond en aantrekkelijk Westfriesland

Recreatievisie

Aangeboden aan:
Recreatieschap Westfriesland
Gemeenten Westfriesland
25 juni 2025

Auteurs:
Anneke van Mispelaar
Nynke Meeske

Projectnummer 2023-2070
Afbeelding voorpagina: Egboetswater, eigen foto (2024)

Samenvatting

Waarom een nieuwe recreatievisie
Door de groei van het aantal inwoners en verschillende ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, is een nieuwe regionale visie voor recreatie nodig. Deze Recreatievisie gaat in op de ambitie en de actielijnen voor de ontwikkeling van recreatie in Westfriesland en is de opvolger van het Natuur- en Recreatieplan uit 2016.

Recreatie voor gezondheid
Actief zijn in een groene omgeving reduceert stress en is goed voor de gezondheid. Steeds meer onderzoeken laten duidelijk zien dat groen en recreatie in de woonomgeving gerelateerd wordt aan een betere mentale en fysieke gezondheid.

Opgaven
Westfriesland heeft een goede basis voor veel verschillende recreatievormen, zoals wandelen, fietsen, varen, spelen en genieten van natuur en groene ruimte. Er zijn in Westfriesland recreatie- en natuurgebieden, routenetwerken over land en water, een afwisselende kust, een cultuurhistorisch landschap en aantrekkelijke steden. Maar er is ook nog het nodige te doen. We zien drie opgaven voor Westfriesland:

1. **Opvangen van de groeiende recreatiebehoefte:** de toename van het aantal inwoners zorgt voor een groeiende behoefte aan recreatieruimte in Westfriesland.
2. **Een gezonde levensstijl faciliteren met routegebonden recreatie:** bewegen in het groen is goed voor de fysieke en mentale gezondheid. De nabijheid van een groenblauwe beweegvriendelijke omgeving is daarom belangrijk.
3. **Transities in het landelijk gebied benutten voor recreatie:** verschillende ontwikkelingen (klimaatadaptatie, energietransitie, landbouw, woningbouw, natuur, recreatie, etc.) komen samen in het buitengebied. Bij elkaar zorgt dit voor een ruimtetekort in Westfriesland. Door recreatie slim te integreren bij nieuwe ontwikkelingen, kan efficiënt met de ruimte worden omgegaan.

Visie op recreatie in Westfriesland
Regio Westfriesland wil de inwoners van en bezoekers aan de regio voldoende kwalitatief goede en aantrekkelijke recreatiemogelijkheden bieden. Recreatievoorzieningen brengen plezier én dragen positief bij aan de fysieke en mentale gezondheid van de inwoners, zorgen voor een fijne leefomgeving en kunnen bijdragen aan opgaven voor natuur, biodiversiteit en klimaat. Door recreatie integraal als onderdeel bij andere ontwikkelingen mee te nemen begint het letterlijk bij de voordeur. Daarnaast wil de regio zich inzetten voor een aantrekkelijk en beleefbaar landschap met natuur- en cultuurwaarden.

Actielijnen
Om de opgaven aan te pakken en de visie dichterbij te brengen, zetten we in op **vier actielijnen**:

Opwaarderen en uitbreiden van recreatiemogelijkheden

Fijnmazig netwerk van wandel-, fiets-, en vaarroutes

Aantrekkelijk en beleefbaar Westfries landschap

Samenwerking met andere beleidsvelden en organisaties

Inhoud

Samenvatting 3

1 Inleiding 5

1.1 *Aanleiding: Een nieuwe recreatievisie voor Westfriesland* 5
1.2. *Hoe de recreatievisie tot stand komt* 6
1.3 *Leeswijzer* 6

2 Recreatie in Westfriesland 8

2.1 *Werkgebied Recreatieschap* 8
2.2 *Recreatiegebieden in Westfriesland* 9
2.3 *Netwerken voor wandelen, fietsen en varen* 9
2.4 *SWOT-analyse* 12

3 Opgaven voor recreatie in Westfriesland 14

3.1 *Opgaven voor recreatie* 14
3.2 *Recreatiebehoefte in cijfers en het huidige aanbod* 16

4 Visie richting 2040 21

4.1 *Recreatie voor een gezond en leefbaar Westfriesland* 21
4.2 *Wat we gaan doen* 24

5 Actielijnen 25

5.1 *Opwaarderen en uitbreiden van recreatiemogelijkheden* 26
5.2 *Fijnmazig netwerk van wandel-, fiets- en vaarroutes* 31
5.3 *Aantrekkelijk en beleefbaar Westfries landschap* 35
5.4 *Samenwerking met andere beleidsvelden en organisaties* 38

6 Organisatie en financiering 42

6.1 *Organisatie* 42
6.2 *Financiering* 43

Bijlagen 46

Bijlage 1. Toelichting op berekeningen recreatiebehoefte 46

1 Inleiding

Recreatie is belangrijk voor een gezond leven, en een aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Het aantal inwoners groeit, mensen recreëren meer en anders, en er vinden in het landelijk gebied verschillende ontwikkelingen plaats. Daarom stelt het Recreatieschap Westfriesland een nieuwe recreatievisie op.

1.1 *Aanleiding: Een nieuwe recreatievisie voor Westfriesland*

Recreatievoorzieningen zijn een belangrijke bouwsteen voor een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat[1]. Het biedt mogelijkheden voor lichaamsbeweging en ontspanning, wat cruciaal is voor de mentale en fysieke gezondheid van inwoners. Mogelijkheden om buiten te bewegen en te ontspannen maken een regio aantrekkelijker om te wonen en te werken, dit is terug te zien in de woningwaarde van een woning met groen en blauw[2] binnen bereik. Door recreatiegebieden te voorzien van (sport)faciliteiten en natuur en landschap beleefbaar te maken, worden kennis en waardering voor de lokale omgeving vergroot. Dit bevordert naast een actieve en gezonde levensstijl, ook de sociale interactie en cohesie binnen de gemeenschap.

Groenblauwe recreatieruimte, in de vorm van recreatiegebieden en verbindingen, draagt ook bij aan de biodiversiteit, het ecologisch netwerk en klimaatadaptatie (zoals waterberging en verkoeling). Hoewel dit niet primair de taak van het Recreatieschap is, draagt het schap hier actief aan bij. Dat geldt ook voor de economische betekenis van recreatie, onder andere voor horeca, leisure en verblijfstoerisme, die van belang is voor Westfriesland.

Door de groei van het aantal inwoners en verschillende ruimtelijke, demografische en maatschappelijke ontwikkelingen, is een nieuwe regionale visie voor recreatie nodig. Deze visie is de opvolger van het Natuur- en Recreatieplan uit 2016. Met deze recreatievisie presenteren we de visie en ontwikkelrichtingen voor recreatie in Westfriesland.

Wat verstaan we onder recreatie
Onder recreatie verstaan we activiteiten zoals wandelen, fietsen, varen, (ongeorganiseerde) sportactiviteiten, spelen, zwemmen, picknicken en verblijven in het groen en blauw voor plezier, ontspanning en ontmoeting. In de visie hebben we het over recreatieruimte, zowel op land als op water, vooral buiten de bebouwde kom.

Recreatievisie Westfriesland
De Recreatievisie voor Westfriesland geeft inzicht in de regionale ambities en doelen op het gebied van recreatie voor de komende vijftien jaar.

Vervolg
Voor de organisatie en financiering van de visie trekken het Recreatieschap, de zeven gemeenten en andere organisaties gezamenlijk op, ieder met een eigen rol. De financiering vraagt een gedifferentieerde

[1] Blijkt onder meer uit de Atlas van gemeenten 2023, Woonklimaat & aantrekkingskracht. Middeldorp M. en anderen, 2023.

[2] Onder groen verstaan we bomen, bossen, parken, plantsoenen, en ander open natuurlijk terrein in de omgeving. Onder blauw verstaan we sloten, kreken, rivieren, meren, zee, binnenwater, buitenwater en water met een recreatieve functie.

aanpak met inzet op koppeling van recreatie aan andere ontwikkelingen, inverdienmogelijkheden op recreatieterreinen, cofinanciering van andere overheden en subsidies. Na de visie wordt ook een uitvoeringsprogramma gemaakt, waarin actielijnen worden vertaald naar concrete acties en projecten. Zowel de visie als het uitvoeringsprogramma worden eind 2025 vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

1.2. *Hoe de recreatievisie tot stand komt*

Samenwerking en participatie
Bij het opstellen van de recreatievisie zijn de partners van het Recreatieschap nauw betrokken. Er is een klankbordgroep met daarin partijen zoals provincie, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Rijkswaterstaat, terreinbeheerders, en verschillende andere belanghebbende partijen. De rol van deze groep is om input te leveren voor de recreatievisie en te klankborden. We organiseerden twee klankbordbijeenkomsten (op 27 maart 2024 en 10 april 2025).

De gemeenteraden zijn verschillende malen in het proces betrokken via de Regionale Raadsledenbijeenkomsten (op 5 juni 2024, 18 september 2024 en een digitale presentatie voor de raadsleden op 3 september 2025) en een zienswijzeprocedure. In het najaar van 2024 is een voorstel met verschillende scenario's voor het ambitieniveau voorgelegd aan de verschillende gemeenteraden, en is om een zienswijze gevraagd. Op 11 december 2024 heeft het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap unaniem ingestemd met ambitieniveau 2 voor de verder uitwerking van de Recreatievisie. Dit betekent dat er gekozen is voor een toename van groen per huishouden met daarbij een sterke focus op verbindingen die de toegankelijkheid en nabijheid verhoogt. Bij de vaststelling is om een zienswijze gevraagd.

De gemeenten zijn vertegenwoordigd in de ambtelijke projectgroep onder leiding van het recreatieschap. Deze projectgroep levert input en de producten en het proces wordt nauw met de projectgroep afgestemd.

Via de website van het recreatieschap (link) kan iedereen op de hoogte blijven van het proces rond de recreatievisie.

Samenhang met andere ruimtelijke plannen
Voor de recreatievisie zijn verbanden gelegd met andere plannen voor het buitengebied en het water. Zo is er afgestemd met het Ontwikkelingsperspectief Noord-Holland Noord, de Ruimtelijke Agenda Westfriesland, en met het traject rond het provinciaal programma landelijk gebied Noord-Holland.

1.3 *Leeswijzer*

De recreatievisie is uit de volgende hoofdstukken opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 beschrijft de huidige recreatiemogelijkheden en kansen en bedreigingen voor recreatie in Westfriesland.
- Hoofdstuk 3 beschrijft de belangrijkste opgaven voor Westfriesland die voortkomen uit de starnotitie (mei 2024).
- Hoofdstuk 4 beschrijft de visie richting 2040 voor recreatie in Westfriesland met het ambitieniveau waarnaar we streven.
- In hoofdstuk 5 wordt het ambitieniveau geconcretiseerd in vier actielijnen waar Westfriesland de komende jaren op gaat inzetten.
- Hoofdstuk 6 bevat de organisatie en financieringsstrategie voor de visie.

Recreatie is belangrijk voor een goed woon- en vestigingsklimaat
Bewegen, sporten, ontmoeten en ontspannen in het groen is cruciaal voor de mentale en fysieke gezondheid. Mogelijkheden om buiten te bewegen en te ontspannen maken een regio aantrekkelijker om te wonen en te werken, wat blijkt uit het feit dat mensen bereid zijn meer te betalen voor een woning met groen en blauw binnen bereik. Door te verblijven in de natuur en het groen, worden de kennis en waardering voor de lokale omgeving vergroot. Dit bevordert naast een actieve en gezonde levensstijl, ook de sociale interactie en cohesie binnen de gemeenschap.

De Vooroever, Medemblik

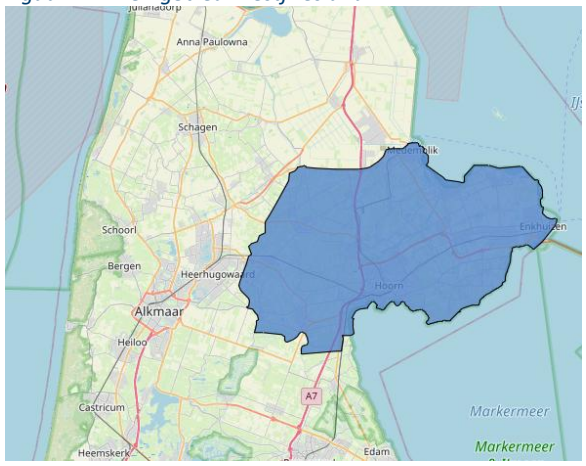
2 Recreatie in Westfriesland

Om te bepalen waar we naartoe willen, is het belangrijk om te weten waar we nu staan qua recreatie. In dit hoofdstuk leest u hoe de recreatiegebieden in Westfriesland er anno 2025 voor staan.

2.1 *Werkgebied Recreatieschap*

Het werkterrein van het recreatieschap omvat de gemeenten Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec.

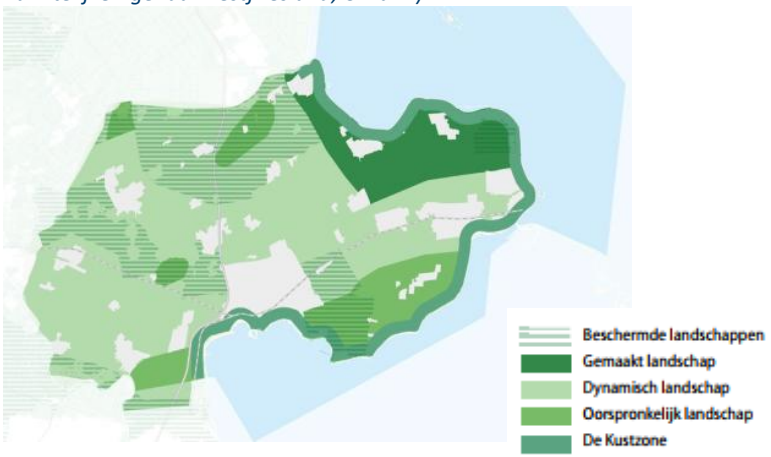
Figuur 2.1 Werkgebied Westfriesland

De ligging en het landschap van Westfriesland zijn bepalend voor de recreatiemogelijkheden en het gebruik. Westfriesland heeft recreatie- en natuurgebieden, een afwisselende kust, cultuurhistorisch landschap en aantrekkelijke steden. Het landschap is in te delen in vier typen (zie figuur 2.2):

1. Het dynamische landschap: het oorspronkelijke landschap gecombineerd met verstedelijking, economische activiteiten en infrastructuur.
2. Het gemaakte landschap: een grootschalig landschap met onder andere glastuinbouw.
3. Het oorspronkelijke landschap: het cultuurhistorische landschap met veel zichtbare kleinschalige landschapselementen.
4. De kustzone: met daarin vooroevers, de Westfriese Omringdijk en direct aangrenzende gebieden.

Figuur 2.2 De vier landschapstypen uit de Structuurschets Westfriesland 2016 (bron: Ruimtelijke Agenda Westfriesland, Urhahn)

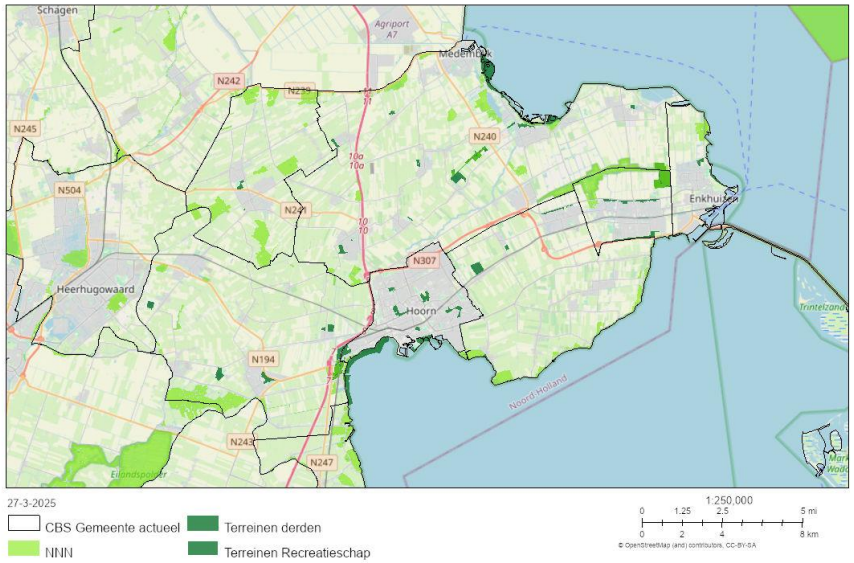
Door de bodem van zeeklei met kreken en veenrestanten is Westfriesland geschikt voor verschillende vormen van landbouw. Dit levert een gevarieerd grondgebruik op en hoogproductieve landbouw van graslanden met koeien tot akkers waar vollegrondsgroenten, bollen en fruitteelt.

Westfriesland heeft veel potentie op gebied van natuur en recreatie. De recreant kan over de wegen genieten van het agrarisch landschap, wandelen of fietsen door de opengestelde natuurgebieden (zoals De Weelen), het groen van de gemeenten (zoals dorpsbosjes) en de terreinen van het recreatieschap. Belangrijk zijn ook de watersportgebieden aan de kust en varen over toegankelijke vaarwegen. Toch zijn er ook natuurgebieden niet toegankelijk voor recreatie, zoals weidevogelgebieden en natte natuur, en zijn er verder van nature weinig (recreatie)gebieden.

2.2 *Recreatiegebieden in Westfriesland*

Recreatieschap Westfriesland beheert circa 350 hectare aan recreatiegebieden. Daarnaast zijn er in Westfriesland natuur- en recreatiegebieden in beheer van andere organisaties, zoals Staatsbosbeheer. In de afgelopen jaren heeft het recreatieschap samen met de gemeenten veel aandacht besteed aan het verbeteren van de kwaliteit van bestaande recreatieterreinen van het Recreatieschap. Echter, er zijn nog enkele gebieden waar verschillende opgaven liggen.

Figuur 2.3 Natuur- en recreatiegebieden in Westfriesland

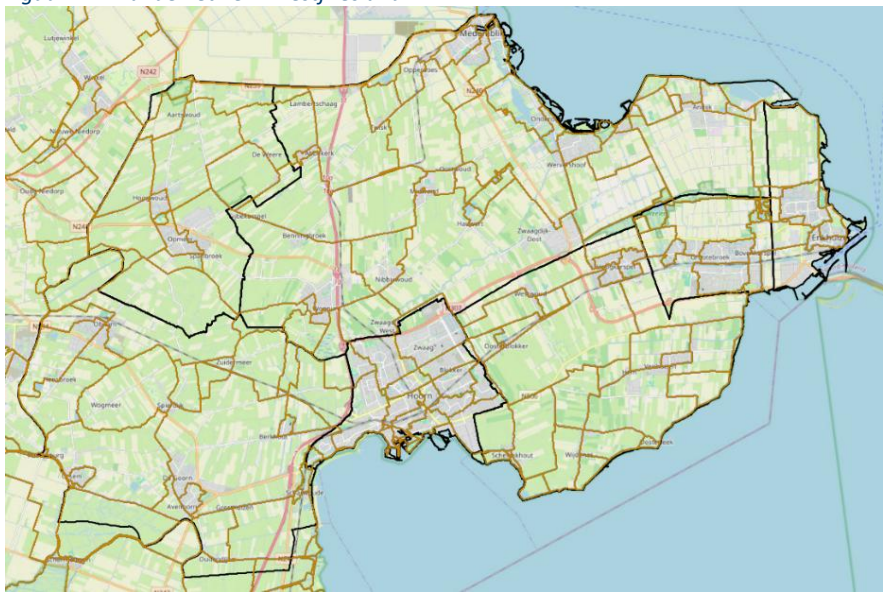

2.3 *Netwerken voor wandelen, fietsen en varen*

Westfriesland heeft een wandel-, fiets- en vaarroutenetwerk, met rustpunten en Toeristische Overstap Punten (TOP's) op verschillende locaties. Er zijn in de netwerken echter missende verbindingen en daarnaast is de beleefbaarheid en veiligheid van wegen en paden in de netwerken niet overal optimaal.

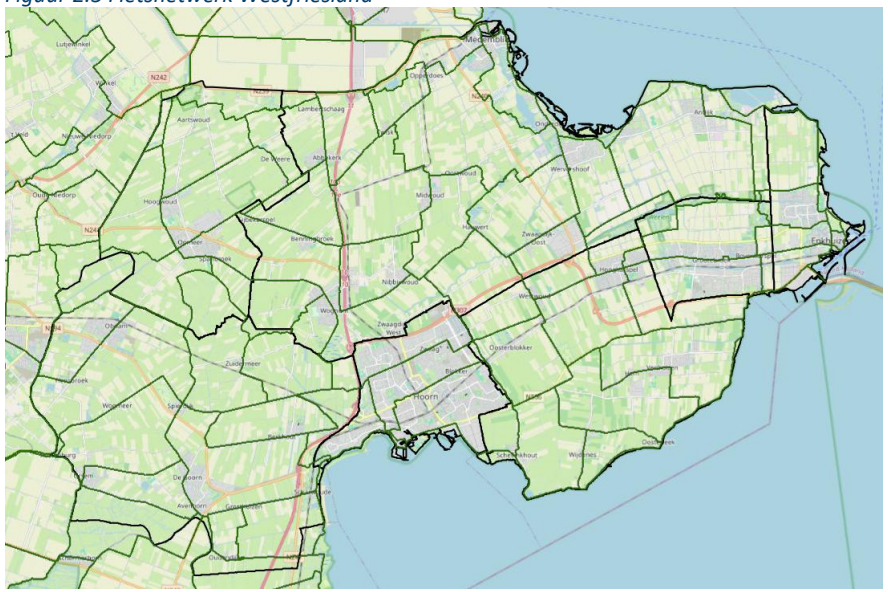
Wandelnetwerk
De regio heeft een uitgebreid wandelnetwerk door een afwisselend landschap. Omdat het wandelnetwerk voor een groot deel over (verkavelde) landbouwwegen loopt, is er nog ruimte voor verbetering door bijvoorbeeld meer onverharde paden te realiseren, zoals buitendijkse routes en boerenlandpaden. Bovendien zijn er mogelijkheden voor extra verbindingen, zoals routes van het Streekbos naar de Weelen en vanuit de dorpskernen naar de Weelen, om het wandelnetwerk verder te verrijken en het gebied beter te ontsluiten.

Figuur 2.4 Wandelnetwerk Westfriesland

Fietsnetwerk
Door de gehele deelregio is een dicht netwerk aan fietspaden beschikbaar. Er is een lange afstandsroute van 440 kilometer rondom het IJsselmeer, gedeeltelijk over de Westfriese Omringdijk en door historische steden zoals Hoorn, Enkhuizen en Medemblik. In de zomer van 2025 wordt een weekendfietstocht om de regio verder te verkennen geopend. De Westfriese Omringdijk is nu een officieel streekpad geworden, waarbij QR-codes met informatieve filmpjes zijn toegevoegd om de beleving te verrijken. Echter, er zijn nog mogelijkheden om de veiligheid en beleefbaarheid te verbeteren, bijvoorbeeld op drukke trajecten zoals de Zuiderdijk tussen Enkhuizen en Hoorn, waar zowel motoren, fietsers als wandelaars veelvuldig gebruik van maken.

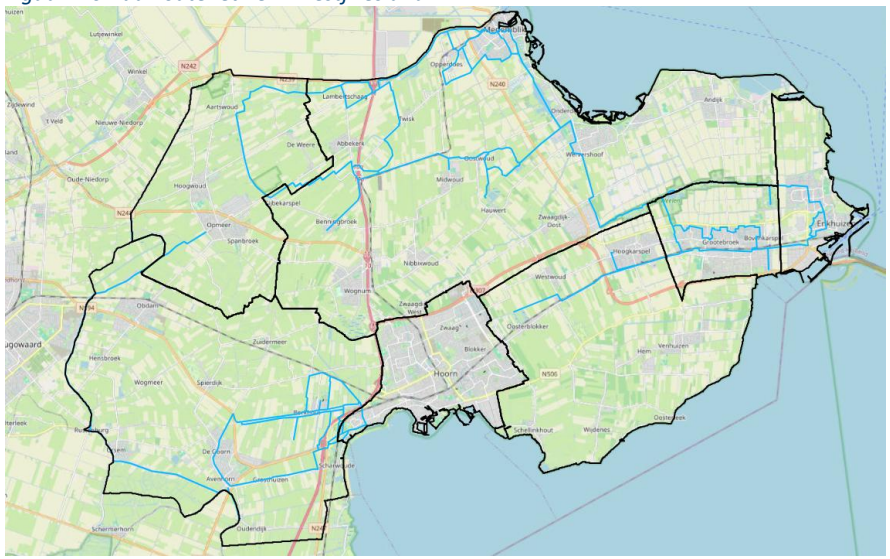
Figuur 2.5 Fietsnetwerk Westfriesland

Vaarroutenetwerk

Er zijn diverse vaarroutes in Westfriesland. Echter heeft het vaarroutenetwerk in bepaalde delen van de regio nog ruimte voor verbetering, voornamelijk de doorvaarbaarheid. In het midden en zuiden van het vaarroutenetwerk (gemeenten Medemblik en Drechterland) is de doorvaarbaarheid door lage bruggen, smalle of ondiepe sloten en verschillende waterpeilen beperkt. Bovendien zijn er meerdere doodlopende recreatieve vaarwegen. In het noorden en oosten van Hoorn zijn geen vaarmogelijkheden, het westen van Hoorn kent wel enkele recreatieve vaarwegen. Momenteel bestaat er een doorgaande route geschikt voor sloepen in Westfriesland, van Medemblik naar Enkhuizen. De aanleg van nieuwe wijken, bedrijventerreinen, wegen en kruispunten biedt kansen voor de ontwikkeling van verbindingen waarbij vaarroutes met elkaar gekoppeld kunnen worden.

Figuur 2.6 Vaarroutenetwerk Westfriesland

2.4 *SWOT-analyse*

De SWOT-analyse gaat in op de sterke en zwakke punten van recreatie in Westfriesland, evenals de kansen en bedreigingen die op Westfriesland afkomen. De SWOT is een samenvatting van de eerder vastgestelde startnotitie waarin aanbod, opgaven en trends en ontwikkelingen zijn beschreven.

Sterktes

- Cultuurhistorisch en agrarisch landschap
- Ligging aan het water
- Aantrekkelijke middelgrote steden
- Westfriese Omringdijk, een historisch lint, dat Westfriesland omsluit en routes en terreinen met elkaar verbindt
- Regionale netwerken voor wandelen, fietsen en varen
- Goede samenwerking tussen gemeenten via het Recreatieschap
- Variatie aan recreatiegebieden
- Sterk ondernemerschap, veel agrarische bedrijven
- Kwaliteit zwemwater is veelal 'uitstekend' of 'goed'
- Meerdere watersportlocaties (o.a. kitesurfen op 3 plekken)
- Dichtbij de Randstad

Zwaktes

- Weinig beleving van het landschap
- Geen goede bereikbaarheid met OV
- Recreatieve fietsers en wandelaars mixen met overig verkeer, weinig vrij liggende paden
- Huidig aanbod recreatieruimte is krap: 2.260 ha tekort recreatieruimte
- Westfriesland heeft volgens de Atlas van Gemeenten de laagste score op gebied van groenblauwe woonaantrekkelijkheid in de provincie
- Weinig multifunctionele boerderijen
- Versnipperde informatie over recreatief aanbod

Kansen

- Integrale ontwikkeling landbouw, natuur, water, recreatie
- Recreatie integreren bij grootschalige ontwikkelingen zoals woningbouw
- Multifunctionele landbouw met recreatieve functie
- Recreatieve ontwikkeling kust i.c.m. aanpak dijken
- Investeren in onderhoud en behoud van (immaterieel) erfgoed
- Ontwikkeling PWN met 150 ha nieuwe natuur buitendijks
- Rijksinpassingsplan stroomkabel biedt kans voor financiële en ruimtelijke compensatie. Kans voor groen en recreatie
- Een deel van het aanbod ligt dichtbij Heerhugowaard: inwoners die komen recreëren in Westfriesland
- Gemeenten zetten in op aantrekkelijke, groene en vitale leefomgeving (omgevingsvisies): kansen voor sport, bewegen en recreëren in openbare ruimte
- Groei van het toerisme

Bedreigingen

- Meer inwoners, meer recreatievraag, nog groter tekort (2.440 ha)
- Tekort recreatieruimte bedreigt kwaliteit leefomgeving
- Op lange termijn structureel financiële uitdagingen
- Druk op de ruimte (o.a. woningbouw en energietransitie), aanbod neemt af, ruimtelijke kwaliteit onder druk
- Het recreatieschap ziet de drukte in de recreatiegebieden toenemen
- Ruimtelijke effecten/gevolgen van schaalvergroting van de landbouw
- Rijksinpassingsplan stroomkabel kan leiden tot landschapsvernieling

Vooroever

Nesbos-Droge Wijmers

Drachterveld

Egboetswater

Stadsstrand Hoorn

De Leijen

Haven Wijdenes

Schellinkhout

De Hulk

Het Streekbos

Vooroever

Bronnen: eigen foto's, Recreatieschap Westfriesland, foto 3: OnsWestfriesland, foto 5: Gemeente Hoorn

3 Opgaven voor recreatie in Westfriesland

Het Westfriese landschap en de nabijheid van water bieden een prachtige basis voor veel verschillende recreatievormen. Wel hebben we het nodige te doen om de huidige en toekomstige inwoners hiervan optimaal te laten genieten.

3.1 *Opgaven voor recreatie*

De gebiedsbeschrijving en SWOT-analyse (zie voorgaand hoofdstuk) laten verschillende sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen zien. We zien veel raakvlakken op gebied van verbindingen, beschikbare en benodigde recreatieruimte en hoe verschillende functies in het landschap een plek kunnen krijgen. Deze aspecten gecombineerd leiden tot drie overkoepelende opgaven voor Westfriesland:

[3] Onderzoek Natuur- en recreatiegebieden Noord-Holland (2022)

1. Opvangen van de groeiende recreatiebehoefte

De toename van het aantal inwoners zorgt voor een groeiende behoefte aan recreatie in Westfriesland. De bevolking zal de komende jaren blijven groeien. Volgens de regionale afspraken komen er tot 2030 meer dan 12.500 woningen bij in Westfriesland, en voor de periode erna zijn nog meer woningen gepland door verschillende gemeenten. Op basis van de huidige inzichten is er tot 2040 behoefte aan 16.000 woningen (bron: Regionale Agenda). Volgens het vraag-aanbod model dat gebruikt is door de provincie Noord-Holland is er momenteel een tekort van 2.260 hectare aan recreatiegebied of bos in Westfriesland. In 2040 neemt dit tekort toe tot 2.440 ha[3]. Dit betekent dat er volgens het model tot vijf keer meer recreatiegebied of bos nodig is dan nu beschikbaar is.

Naast het groeiende inwoneraantal, gaan mensen ook vaker recreëren. Het recreatieschap zag al langere tijd een toenemende druk op groen en recreatie, maar de coronapandemie maakte dit duidelijk. Er is sprake van een blijvende verandering in ons recreatiegedrag. We gaan vaker naar buiten om te wandelen, fietsen, recreëren op het water, of anders actief te zijn. Ook in Westfriesland weten steeds meer mensen de recreatiegebieden te vinden en waarderen ze deze, ook doordeweeks, mede door de toename van thuiswerken.

De toename van drukte ziet het Recreatieschap ook in enkele van haar terreinen, zoals Vooroever en het Streekbos. Deze recreatiedruk kan zorgen voor knelpunten zoals verschillende gebruikersgroepen die door elkaar heen recreëren, eventuele schade aan en verstoring van natuur, mobiliteitsproblemen en milieubelasting. Hierdoor neemt ook de

belevings- en recreatiewaarde af, en worden de gebieden minder aantrekkelijk.

Drukke dag in het Streekbos (bron: Recreatieschap Westfriesland)

2. Een gezonde levensstijl faciliteren met routegebonden recreatie

Onderzoek toont aan dat bewegen in een groene omgeving goed is voor de mentale en fysieke gezondheid (zie kader). Net zoals in andere delen van het land, haalt in Westfriesland minder dan 50% van de bevolking de beweegnorm en heeft een groot deel van de bevolking een matig tot hoog risico op depressie of angststoornissen (Buurtatlas.nl, RIVM). Ook de tijd die kinderen buitenspelen is de afgelopen jaren flink afgenomen, zelfs nog tussen 2022 en 2024 (Onderzoek buitenspelen 2024, Jantje Beton). Het is daarom belangrijk om in te zetten op een groenblauwe beweegvriendelijke omgeving die volwassenen en kinderen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, spelen, sporten en ontmoeten.

Het nog beter faciliteren van een beweegvriendelijke omgeving en actieve recreatie helpt om gezondheidsproblemen te voorkomen en aan te pakken. In de gebieden van het Recreatieschap zijn sporters een belangrijke groep bezoekers. Verschillende terreinen beschikken over specifieke voorzieningen als buitensporttoestellen, en (openbare) sportparken kunnen hierin ook een belangrijke rol spelen. Veel sportparken worden een groot deel van de dag niet gebruikt en kunnen op die momenten beter benut worden. Openbare sportparken bieden ruimte voor een samenspel van diverse functies voor onder andere de omliggende wijken. Met de toenemende druk op de ruimte, kunnen opengestelde sportparken integreren in de openbare ruimte en infrastructuur en ruimte bieden aan andere (maatschappelijke) functies (zoals ouderensport en activiteiten, kinderopvang/BSO, bedrijfssport en zakelijke bijeenkomsten). Ook actieve recreatie in de openlucht is belangrijk zoals wandelen, fietsen, varen, kanoën, suppen, zwemmen en andere routegebonden recreatie. Wandelen en fietsen zijn laagdrempelig, makkelijk in te passen in een druk bestaan en gezond voor hoofd en hart. Dit zijn daarom de meest beoefende vrijetijdsactiviteiten.

In Westfriesland is het belangrijk dat de recreatiebestemmingen op een aantrekkelijke (groenblauwe) manier verbonden zijn met de woon- en werkgebieden: recreatie vanaf de voordeur. Meer mensen wandelen en fietsen, en meer kinderen spelen buiten, wanneer de aantrekkelijke routes en groenblauwe speelruimte dichtbij huis (of werk of school) te vinden zijn.

Recreatie, groen en gezondheid
Steeds meer onderzoeken laten duidelijk zien dat groen in de woonomgeving gerelateerd wordt aan minder vroegtijdige sterfte, minder hartvaatziekten, minder mentale gezondheidsproblemen (depressies) en minder overgewicht. Bewoners van een groene woonomgeving voelen zich gezonder en bezoeken minder vaak de huisarts. Cijfers laten zien dat een groene leefomgeving leidt tot 25% minder depressies, 15% minder migraineaanvallen, 23% minder astmapatiënten en 15% minder mensen die lijden aan obesitas. Ook vermindert de aanwezigheid van groen stress en biedt het een aantrekkelijke ruimte voor bewegen, spelen en sporten, wat bijdraagt aan een betere gezondheid. Voor kinderen heeft buitenspelen een positief effect op hun mentale gezondheid en ontwikkeling: Ze zijn in beweging; dat vermindert stress en is goed voor hun concentratievermogen. En het contact met andere kinderen op straat vergroot het zelfvertrouwen en bevordert sociaal gedrag (Nederlands Jeugdinstituut).
Meer bewegen leidt dit tot besparingen op de gezondheidskosten. Onderzoek laat zien dat het aanleggen van 10% meer groen in de woonomgeving een besparing van zo'n €400 miljoen op de kosten van zorg en ziekteverzuim zou kunnen opleveren. Het RIVM laat zien dat groen in de buurt leidt tot vermindering van de zorgkosten tot €10.000 per hectare per jaar.

3. Transities in het landelijk gebied benutten voor recreatie
Klimaatadaptatie (wateroverlast, watertekort, hittestress), energie-transitie (RES – zonneparken, windmolens), ontwikkeling van de agrarische sector, woningbouw, en de ontwikkeling van toerisme en natuur hebben hun weerslag op het buitengebied. Alles bij elkaar leiden die tot een ruimtetekort in Westfriesland. Door recreatie te integreren bij nieuwe ontwikkelingen, en slimme combinaties te maken, is het ruimtebeslag minder groot. Vanuit trajecten zoals de Ruimtelijke Agenda Westfriesland worden deze opgaven zoveel mogelijk in samenhang opgepakt.

Hoewel het Recreatieschap al samenwerkt om koppelkansen te realiseren, bijvoorbeeld bij de versterking van de Markermeerdijken of de recreatief ingerichte waterberging Drachterveld, zijn er meer kansen denkbaar. Waterberging bij woonwijken biedt een mooi decor voor recreatie en biedt mogelijkheden voor vaarroutes en andere vormen van (water)recreatie. Een wandeling over boerenland maakt het landschap beleefbaar, kan de wandelaar iets leren over de landbouw en zorgt wellicht ook voor meer klanten voor streekproducten. Recreatiegroen heeft bij een natuurinclusieve inrichting en beheer een positief effect op de biodiversiteit. En zo zijn er meer voorbeelden waarbij het mes aan twee kanten snijdt. Het realiseren van deze koppelkansen vraagt echter wel een actieve inzet vanuit de verschillende partijen en het vastleggen van beleidsdoelen.

3.2 *Recreatiebehoefte in cijfers en het huidige aanbod*
Het opvangen van de groeiende recreatiebehoefte (zoals beschreven in 3.1) is een belangrijke opgave voor Westfriesland. Om de opgave concreet te maken, drukken we de recreatiebehoefte uit in hectaren recreatieruimte en kilometer pad en (vaar)route.

Het huidige recreatieaanbod is (te) laag

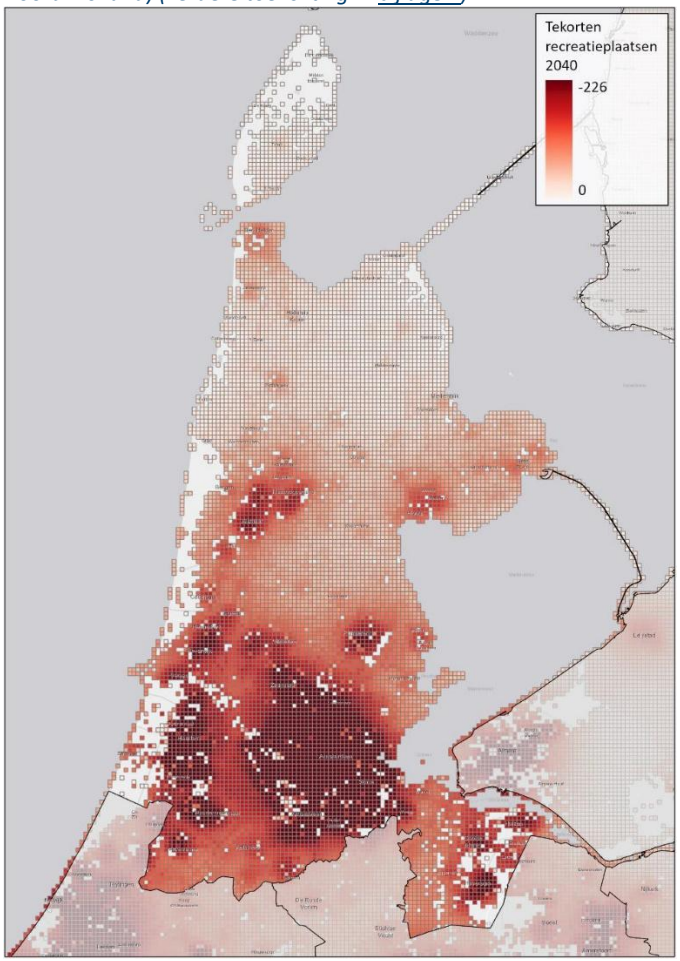
Doordat Westfriesland weinig grotere natuur- en recreatiegebieden heeft, wordt er in het onderzoek van Provincie Noord-Holland een huidig tekort aan recreatieruimte berekend van circa 2.260 hectare (in 2021). Figuur 3.1 laat het berekende tekort in 2040 zien. Het onderzoek van provincie Noord-Holland gebruikt een vraag-aanbodmodel gebaseerd op de recreatieve mogelijkheden per landschapstype, normen voor hoe vaak mensen in het groen gaan recreëren en de afstand die mensen daarvoor afleggen. Met behulp van dit model zijn aanbod en vraag in beeld gebracht en wordt het verschil berekend. In bijlage 1 wordt deze berekening toegelicht.

Wat wordt hierbij meegeteld?

Het model van de provincie Noord-Holland gaat over landrecreatie gebruikt een “vlakdekkend” rekenmodel waarin alle groene ruimte wordt meegerekend: agrarisch gebied (met uitzondering van kassen), natuurgebieden, parken, strand, recreatieterreinen. Voor agrarisch gebied wordt uitgegaan van een bovengemiddelde beleefbaarheid via wegen en paden door het landelijke gebied. Voor Westfriesland geeft dit een goede, zij het optimistische, inschatting.

De opgave van het groeiende recreatietekort kan aangepakt worden door nieuwe (water-)recreatie-, groen- of natuurgebieden te realiseren, en het landelijk gebied nog meer beleefbaar te maken, door middel van paden.

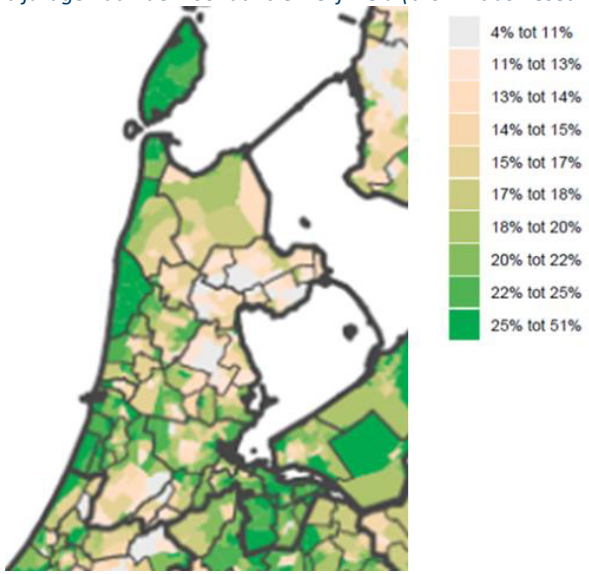
Figuur 3.1 Berekende tekorten groene uitloopruimte[4] in 2040 (bron: Onderzoek provincie Noord-Holland) (verdere toelichting in bijlage 1)

[4] Onder groene uitloopruimte verstaan we de groene gebieden aan de rand van steden of dorpen waar mensen naartoe kunnen gaan om te ontspannen, wandelen, fietsen of gewoon de natuur op te zoeken.

Weinig groen en blauw beïnvloedt de woonaantrekkelijkheid
Ook uit andere bronnen blijkt dat Westfriesland weinig recreatieruimte heeft, en dat dit een negatieve invloed heeft op de aantrekkelijkheid als woonregio. Uit de Atlas van Gemeenten komt naar voren dat Westfriesland behoort tot de minst aantrekkelijke regio's van Noord-Holland als het gaat om de groenblauwe woonaantrekkelijkheid (link en figuur 3.2). Belangrijke factoren hierin zijn de hoeveelheid groen en blauw in de straat, wijk en omgeving, de nabijheid van groen in de omgeving en de kwaliteit ervan.

Figuur 3.2 Groenblauwe woonaantrekkelijkheid. De waarde van groen en blauw voor de aantrekkelijkheid van wijken, Hoe hoger, hoe meer het groen en blauw in de wijken bijdragen aan de woonaantrekkelijkheid (bron: Atlas Research 2023).

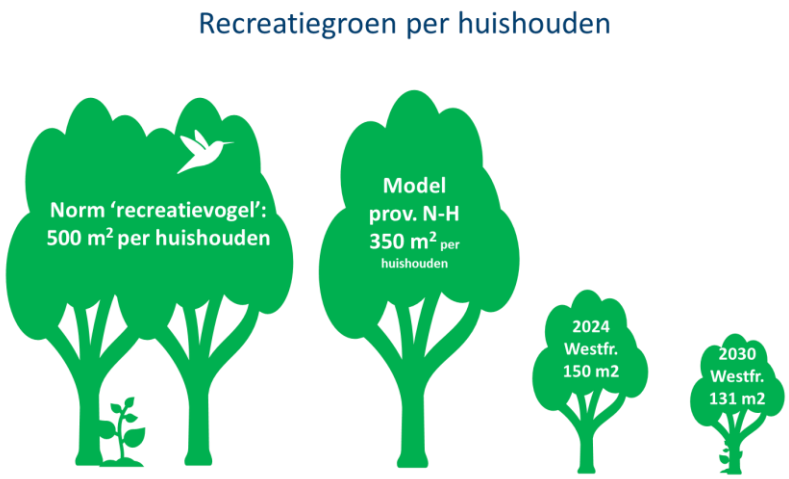
Normen voor recreatiegroen per huishouden
Om inzicht te krijgen in hoe Westfriesland zicht verhoudt tot andere gebieden, kijken we naar de hoeveelheid recreatiegroen per huishouden[5].

- Op dit moment is er in Westfriesland circa 150 m2 groen per huishouden. Hierbij is meegeteld: opengestelde natuurgebieden, de gebieden in beheer van het Recreatieschap, dorpsbosjes en parken. Daarnaast is er ook een kleine 30 km groene vrijliggende verbindingen (o.a. voor de fiets- en wandelnetwerken) en bijna 150 km vaarroutes;
- Als het aantal huishoudens met 12.500 groeit, en het aanbod groen gelijk blijft, komen we op 131 m2 groen per huishouden in 2030;
- Rekenen we terug op basis van het model dat de provincie Noord-Holland gebruikt (zie bijlage 1, op basis van de recreatieve opvang-capaciteit), dan komen we op ongeveer 320-350 m2 benodigd groen per huishouden;
- Een norm die in het verleden is benut voor ruimtelijke planning is de norm 'recreatievogel' (link), die uit gaat van 500m2 per huishouden voor groen om de stad.

Figuur 3.3 zet deze getallen in perspectief. Concluderend betekent dit dat de tekorten aan toegankelijke groen gaan toenemen bij een verdere groei van het aantal huishoudens.

[5] Met recreatiegroen bedoelen we: opengestelde natuurgebieden, recreatieterreinen, gemeentelijk groen buiten steden en kernen en strand.

Figuur 3.3 Recreatiegroen per huishouden (bron: Bureau BUITEN)

Recreatie vanaf de voordeur
Door recreatievoorzieningen te organiseren **vanaf de voordeur**, zorgen we ervoor dat het aanbod voor iedereen inclusief en laagdrempelig is. Combineer een beweegvriendelijke wijk met recreatieve routes de wijk uit het buitengebied in. Zo draagt recreatie maximaal bij aan gezondheid en woonkwaliteit.

'Veel recreatie vindt plaats vanaf de voordeur. Vroeger pakten we eerst de auto, de bus of de trein naar een leuke plek en begonnen we pas te recreëren na aankomst. Nu is veel recreatie routegebonden: een fietstochtje, een vaartochtje, of een ommetje. Deze tochtjes zijn idealiter al meteen vanaf de voordeur recreatief interessant.'
(bron: Joske van Lith, 'recreatie vanaf de voordeur', verkeerskunde.nl)

Vaarroutenetwerk Egboetswater

4 Visie richting 2040

De visie geeft een richting voor de ontwikkeling van recreatie in Westfriesland. Dit bouwt voort op de opgaven zoals beschreven in het vorige hoofdstuk.

4.1 *Recreatie voor een gezond en leefbaar Westfriesland*

We willen dat recreatie in de toekomst nog meer bijdraagt aan gezondheid en leefbaarheid van Westfriesland. Met als doel dat het in de regio prettig blijft om te wonen, werken, verblijven en recreëren.

Recreatie is belangrijk voor een goed woon- en vestigingsklimaat. Mogelijkheden om buiten te bewegen en te ontspannen maken een regio aantrekkelijker om te wonen en te werken. Door te verblijven in de natuur en het groen, worden de kennis en waardering voor de lokale omgeving vergroot. Dit bevordert naast een actieve en gezonde levensstijl ook de sociale interactie en cohesie binnen de gemeenschap.

De inzet op recreatie moet daarom positief bijdragen aan:

- Een beleefbare regio waar inwoners dicht bij huis kunnen recreëren en landschap en cultuurhistorie kunnen beleven.
- Behouden en versterken van het unieke cultuurhistorische landschap.
- Versterken van de Westfriese identiteit met aanbod dat hierbij past.
- Samenwerking met de agrarische sector.

Visie op recreatie in Westfriesland
Regio Westfriesland wil de inwoners van en bezoekers aan de regio voldoende kwalitatief goede en aantrekkelijke recreatiemogelijkheden bieden.

Recreatievoorzieningen brengen plezier én dragen positief bij aan de fysieke en mentale gezondheid van de inwoners, zorgen voor een fijne leefomgeving en kunnen bijdragen aan opgaven voor natuur, biodiversiteit en klimaat.

Door recreatie integraal als onderdeel bij andere ontwikkelingen mee te nemen begint het letterlijk bij de voordeur. Daarnaast wil de regio zich inzetten voor een aantrekkelijk en beleefbaar landschap met natuur- en cultuurwaarden.

Groenblauwe ruimte onder handbereik

We streven naar een toename van groen per huishouden met daarbij een focus op verbindingen die de toegankelijkheid en nabijheid ervan verhoogt. Uitgangspunt is de netwerkgedachte, geïntegreerd in het Westfriese landschap. In de Ruimtelijke Agenda Westfriesland is deze netwerkgedachte ook in beeld gebracht (zie figuur 4.1). Met het landschap als basis, worden recreatieve plekken en de recreatieve (route)structuur versterkt. Ook willen we kijken naar kansen voor de uitbreiding van gebieden en het toevoegen van één of meerdere nieuwe recreatieterreinen.

Via groenblauwe netwerken willen we dat de inwoner van Westfriesland snel vanuit huis in het groen kan raken. Deze insteek past bij het landschap van Westfriesland, dat zich minder goed leent voor

grootschalige natuur- en recreatiegebieden, die in ook lastig te realiseren zijn, mede door een sterke agrarische sector die ruimte nodig heeft.

Daarnaast hebben we te maken met een veranderde recreatievraag. De integratie van verbindingen in het landschap sluiten aan bij de behoefte aan authenticiteit en een afwisselende landschapsbeleving. Het werken vanuit bestaande gebieden en verbindingen en het slim combineren van recreatie met andere functies, draagt bij aan een samenhangend en aantrekkelijk Westfriesland en zorgt voor een verstandige omgang met de schaarse ruimte.

We zetten in op 265 m² toegankelijk groen en verbindingen per huishouden. We realiseren 60% van deze recreatieopgave (van 2040) in de vorm van verbindingen (ca. 90 kilometer pad of vaarroute) en 40% in de vorm van gebieden (ca. 580 hectare gebieden). Dit realiseren we o.a. door het benutten van koppelkansen (o.a. groen bij stedelijke ontwikkelingen, niet-toegankelijke gebieden beleefbaar maken door paden en beleefpunten rondom te ontwikkelen, etc.). Het toevoegen van deze kilometers en oppervlakte is een ambitieuze doelstelling die de nodige uitdagingen met zich meebrengt. Minstens zo belangrijk als de aantallen, is de *kwaliteit* van natuur- en recreatiegebieden en routes, waaronder de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied.

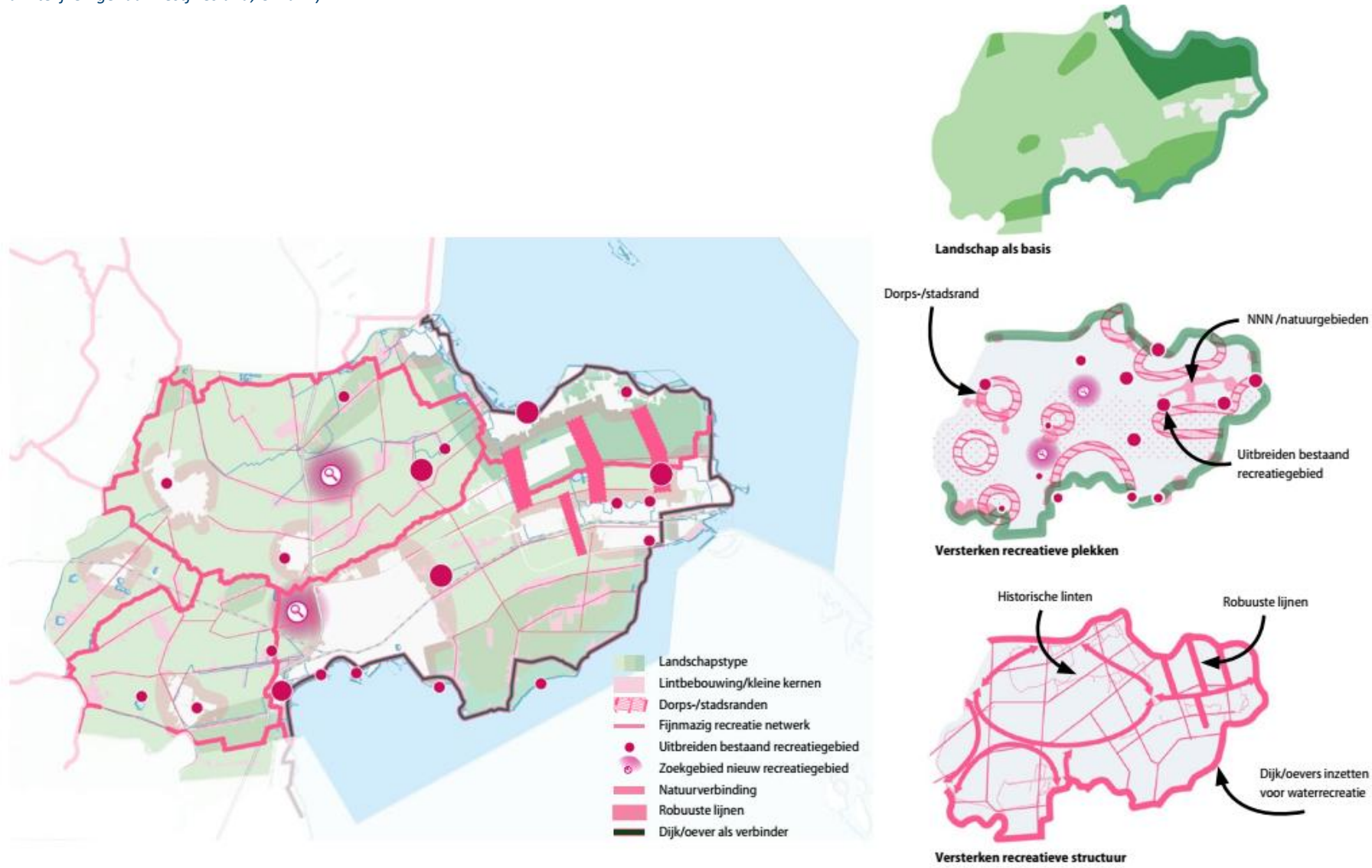
Vrijliggend fietspad nabij Egboetswater (eigen foto)

Wandelpad bij Vooroever Vlietsingel (eigen foto)

Figuur 4.1 Via netwerken groenblauwe recreatieruimte onder handbereik (bron: Ruimtelijke Agenda Westfriesland, Urhahn)

4.2 *Wat we gaan doen*

We hebben te maken met verschillende opgaven (paragraaf 3.1), die hebben geleid tot een ambitieuze doelstelling (paragraaf 4.1). Om dit te bereiken moeten we drie dingen doen: 1) zorgen voor aantrekkelijk en voldoende groenblauwe recreatiemogelijkheden voor elke inwoner, 2) recreatieve bestemmingen en kernen beter met elkaar verbinden, en 3) recreatie slim combineren met andere functies.

Aantrekkelijke en voldoende recreatiemogelijkheden
Omdat er op dit moment weinig recreatieruimte per inwoner is, zetten we in op kwaliteitsverbetering van bestaande gebieden, evenals uitbreiding van de gebieden en het realiseren van nieuwe recreatiegebieden met verschillende recreatievoorzieningen.

Recreatieve bestemmingen en kernen beter verbonden
We leggen de nadruk op het verbeteren en creëren van verbindingen tussen recreatieve bestemmingen onderling en de tussen deze bestemmingen en de kernen. Hierdoor benutten we de bestaande kwaliteit van het landschap en de cultuurhistorie, en kunnen hiervan meer mensen genieten. Denk hierbij aan het verbeteren en toevoegen van paden voor wandelaars, fietsers en vaarmogelijkheden, het realiseren van boerenlandpaden, en het vergroenen van bestaande paden. Hierbij gaat het ook om het opwaarderen van bestaande verbindingen. Voorbeelden zijn het verbreden van paden waardoor de veiligheid en mogelijkheden voor meerdere gebruikers toenemen, vrijliggende fiets- en wandelpaden, sluitende vaarrondjes en bewandelbare bermen.

Door het accent te leggen op verbindingen door het landelijk gebied, van en naar woongebieden en sportlocaties, wordt zuinig omgegaan met de open ruimte in Westfriesland, en kunnen inwoners en gasten genieten van het landelijk gebied.

Recreatie slim gecombineerd
In het landschap van Westfriesland is recreatie een functie die logisch gecombineerd wordt met water, natuur, landbouw, erfgoed, sport en andere functies. Dit vormt, samen met het cultuurhistorisch landschap, de basis voor de recreatieve beleving. Meer dan voorheen gaat recreatie samen met andere functies, in plaats van gescheiden daarvan.

De kwaliteiten van het Westfriese landschap en de cultuurhistorie vormen de basis voor recreatieve ontwikkelingen. Dit sluit aan bij de Westfriese trots op het landschap. Ook kunnen met recreatieve ingrepen landschappelijke structuren versterkt worden en cultuurhistorie benut en ontsloten worden.

Daarnaast willen we recreatie samen laten gaan met opgaven op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Recreatieterreinen worden zo ontwikkeld en beheerd, dat ze waardevol zijn voor de biodiversiteit en bijdragen aan klimaatopgaven. Andersom kunnen bijvoorbeeld waterberging en natuurgebieden recreatiemogelijkheden bieden.

We streven ernaar bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijventerreinen groene en blauwe verbindingen naar recreatiebestemmingen in het buitengebied direct in te passen. Zo ontstaan mogelijkheden voor wandelen vanuit huis of tijdens de lunchpauze. De koppeling van stedelijke ontwikkelingen met groen en blauw kan ook in financiële zin betekenis krijgen. Recreatiegebieden zijn ook voor onze gasten (vakantiegangers, dagrecreanten) aantrekkelijk. Toerisme en recreatie versterken elkaar in de gebieden voor recreatie.

5 Actielijnen

Om invulling te geven aan de ambitie zijn vier actielijnen uitgewerkt. Per actielijn beschrijven we de strategie, waarom dit belangrijk is, uitgangspunten voor gemeentelijk beleid en concrete acties. Deze acties vormen de legenda-eenheden op de kansenkaart en worden nader uitgewerkt in het uitvoeringsplan.

1. Opwaarderen en uitbreiden van recreatiemogelijkheden

a. Kwaliteitsverbetering van bestaande recreatiegebieden.
b. Uitbreiding van bestaande recreatiegebieden
c. Toevoegen van recreatiemogelijkheden op het land en het water (bijv. dorpsbos, voedselbos, etc., in de recreatieve rand en buitengebied)
d. Toevoegen van recreatiegebied met voorzieningen passend bij verschillende gebruikers
e. Recreatief benutten van de kust

2. Fijnmazig netwerk van wandel-, fiets- en vaarroutes

a. Verbeteren van de mogelijkheden van bestaande wegen voor wandelen, fietsen en (ongemotoriseerd) varen
b. Integreren van “groenblauwe recreatie vanaf de voordeur” in stedelijke projecten (inrichten van groenblauwe stroken)
c. Toevoegen van de ontbrekende schakels (verbindingen) in de netwerken, op water en land: (nieuwe) wijken en groengebieden zijn beter met elkaar verbonden
d. Recreatief benutten van de kust

3. Aantrekkelijk en beleefbaar Westfries landschap

a. Ontwikkelen van uitzicht- en beleefpunten (om ook niet-toegankelijke natuurgebieden beleefbaar te maken)
b. Ontwikkelen van themaroutes (zoals beleef- en educatieve routes voor jong en oud) door het landschap
c. Recreatiegebieden benutten als gebiedsentrees en startpunt voor routes door het landschap
d. Herstellen / ontwikkelen van cultuurhistorische elementen in het landschap
e. Koppelingen leggen (samenwerken) met (multifunctionele) landbouw: koppelkansen voor vrijetijdsaanbod

4. Samenwerking met andere beleidsvelden en organisaties

a. Integreren van “groenblauwe recreatie vanaf de voordeur” in stedelijke projecten (inrichten van groenblauwe stroken)
b. Benutten van koppelkansen rondom water: waterberging, klimaatbuffer PWN, etc.
c. In samenhang ontwikkelen en promoten van toeristisch-recreatief aanbod: zowel voor bezoekers als voor de eigen inwoners

5.1 *Opwaarderen en uitbreiden van recreatiemogelijkheden*

Wat stellen we voor
Verbeteren van de kwaliteit van bestaande recreatiegebieden, uitbreiden van bestaande recreatiegebieden en toevoegen van nieuw recreatiegroen, bijvoorbeeld recreatiegebieden, stadsparken, natuurgebieden en andere vormen van toegankelijk groen. Hiermee willen we zorgen voor groenblauwe ruimte voor dagelijkse recreatie 'om de hoek' vlakbij de wijken, en een bereikbare recreatieve rand en grotere recreatiegebieden voor alle Westfriezen. Het gaat hierbij om de recreatiegebieden van het recreatieschap, opengestelde natuurgebieden en recreatiegebieden van gemeenten. De multifunctionele groene ruimtes die zo ontstaan, hebben een recreatieve waarde, worden natuurinclusief ingericht, én hebben waarde voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Waarom doen we dit
Het realiseren van recreatiemogelijkheden voor elke inwoner in Westfriesland is van cruciaal belang voor de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de regio. Recreatie zorgt voor een verbetering van zowel de fysieke als mentale gezondheid: het verlaagt stress, het verhoogt de levensverwachting, het verlaagt hittestress, draagt bij aan een betere luchtkwaliteit en stimuleert ontmoeting. Westfriesland heeft diverse mooie recreatiegebieden, maar voor de toekomstige inwoners is meer ruimte nodig. Daarnaast heeft een aantal gebieden nog niet het basisniveau van onderhoud en inrichting, wat het gebruik ervan beperkt.

Acties die bijdragen aan aantrekkelijk en voldoende recreatiemogelijkheden:
- Kwaliteitsverbetering van bestaande recreatiegebieden.
- Uitbreiding van bestaande recreatiegebieden.
- Toevoegen van recreatiemogelijkheden op het land en het water (bijv. dorpsbos, voedselbos, etc., in de recreatieve rand en buitengebied)
- Toevoegen van recreatiegebied met voorzieningen passend bij verschillende gebruikers.
- Recreatief benutten van de kust

Deze acties vormen de legenda-eenheden op de kansenkaart en worden uitgewerkt in het uitvoeringsplan.

Uitgangspunten en randvoorwaarden (voor beleid)
- Al het groen en blauw in stad of dorp, de recreatieve rand en recreatiegebied (zie figuur 5.2) zijn van belang voor recreatie en gezondheid. Deze visie richt zich op de schakels 'recreatieve rand' (denk bijv. aan Drachterveld of de Leijen) en 'recreatiegebied' (denk bijv. aan het Streekbos of het Stadstrand Hoorn), voor zowel recreatiemogelijkheden op land als water. Natuur- en recreatiegebieden zijn hierbij zoveel mogelijk recreatief toegankelijk en natuurinclusief.
- Realisatie van groenblauwe recreatiemogelijkheden wordt direct meegenomen in omgevingsprogramma's en stedelijke ontwikkelingen, zoals nieuwbouw van woningen en bedrijventerreinen. Het kader 'binnen- en buitenstedelijk groen en blauw' (volgende pagina) beschrijft manieren waarop gemeenten en het recreatieschap hier invulling aan kunnen geven.
- Bij het aanleggen en opwaarderen van terreinen en voorzieningen wordt rekening gehouden met verschillende wensen, leeftijden, fysieke mogelijkheden en achtergronden van de recreant. Benut de

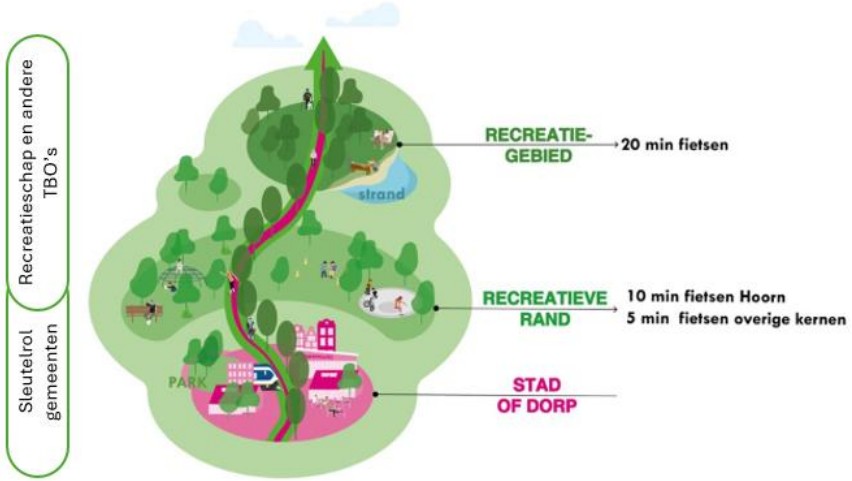
Leefstijlvinder[6] voor het realiseren van passende recreatiemogelijkheden voor verschillende doelgroepen (met o.a. aandacht voor (sport)vissers) en leefstijlen of het maken van een businessmodel. Voor de verschillende recreatieterreinen worden hiervoor verschillende keuzes gemaakt, aansluitend op de doelstellingen van het Recreatieschap.

- Betrek bewoners bij de (her)inrichting van recreatiegebieden.
- Recreatiegebieden worden zoveel mogelijk natuurinclusief aangelegd en beheerd.
- De recreatiegebieden voldoen aan het basisniveau en -kwaliteit qua inrichting, waarbij rekening gehouden wordt met de grootte en functie van het gebied. We onderscheiden hiervoor gebieden met een basis, gemiddeld of hoog inrichtingsniveau (zie tabel 5.1).

Tabel 5.1: Basisinrichtingsniveau voor recreatiegebieden

Inrichtingsniveau	Basisvoorzieningen
Basis (zoals Drachterveld, dorpsbos Ursem, Risdammerhoutpark en het Dwaalpark)	Fietsenrek Bankjes Wandelpaden Aansluiting op het wandel- en fietsroutenetwerk
Gemiddeld (zoals de Weelen, De Hulk, Egboetswater)	(naast bovenstaande ook:) (Gehandicapten)parkeerplaats Afvalbakken Informatiebord Speel-/ligweide
Hoog (zoals het Streekbos, Strand Hoorn, De Leijen)	(naast bovenstaande ook:) Toiletten Horeca (indien passend) Toeristisch Overstappunt/informatiepunt

Figuur 5.2: Groen van voordeur tot landschap: schematische weergave van groen en blauw vanaf een stad of dorp tot aan het landschap (bron: Ruimtelijke Agenda Westfriesland (Urhahn), bewerking Bureau BUITEN)

[6] De Leefstijlvinder is een manier om toeristisch-recreatieve doelgroepen te segmenteren. Het model leert hoe verschillende typen mensen aankijken tegen vakantie en vrije tijd en biedt handvatten om recreanten op basis van hun wensen te sturen.

Binnen- en buitenstedelijk groen en blauw
We onderscheiden bij de aanleg van groen en blauw binnen- en buitenstedelijk groen. Binnenstedelijk groen en blauw gaat over een stad of dorp. Hier spelen de gemeenten een sleutelrol in. De 3-30-300 vuistregel kan gemeenten helpt invulling te geven aan groen. Het houdt in dat je vanuit elke woning drie bomen ziet, 30% van de openbare ruimte groen is (op buurtniveau) en er vanuit elke woning op 300 meter afstand een parkje of bos is.

Bij buitenstedelijk groen gaat het over de recreatieve rand en recreatiegebieden daarbuiten. Dit zijn typen waar het Recreatieschap een trekkersrol in heeft, evenals andere terreinbeherende organisaties en eigenaren.

Het is belangrijk dat deze typen met elkaar en het binnenstedelijk groen en blauw verbonden zijn voor een doorlopende ecologische structuur. Voor meervoudige waardecreatie moeten de typen aan vijf aspecten voldoen: waterbalans, biodiversiteit, toegankelijkheid, de fysieke, mentale en sociale gezondheid en de genius loci van een plek (bron: Groen Groeit Mee).

Projectvoorbeeld: groen van voordeur tot landschap
In de komende jaren worden er in Westfriesland nieuwe woningen gebouwd, bijvoorbeeld bij Hoogwoud en Hoogkarspel Zuid. Ontwikkel hier groen vanaf de voordeur door wandel- en fietspaden te maken naar het omliggende gebied. Bijvoorbeeld langs bestaande sloten naar de Opmeerder Wuiver en ’t Laeg, gecombineerd met kleine landschapselementen en rustplekken en buitenspeelruimte voor kinderen en buitensport (bijv. fitnesstoestellen en sportroutes). Creëer daarnaast groenblauwe recreatieve verbindingen naar de Weelen vanuit de woningbouw bij Lutjebroek en Hoogkarspel.

Voorbeeld buitenspeelruimte voor kinderen (bron: IVN Westfriesland)

Projectvoorbeeld: kwaliteitsverbetering van bestaande recreatiegebieden
Een voorbeeld van een bestaand recreatiegebied waar de kwaliteit verbeterd kan worden is Passantenhaven de Wijzend in Opmeer. De Passantenhaven heeft momenteel een boothelling en drie camperplaatsen, maar verder zijn er weinig faciliteiten. De Passantenhaven heeft potentie voor meer recreatieve mogelijkheden. Zo zijn er kansen voor het verdiepen van het vaarwater zodat boten gemakkelijk kunnen aanleggen en verblijven, het toevoegen van

verlichting, een toiletvoorziening, zwemgelegenheid, een BBQ-plek en bankjes.

Passantenhaven de Wijzend (bron: Recreatieschap Westfriesland)

Projectvoorbeeld: Groenblauwe recreatie vanaf de voordeur
Een slimme manier van het toevoegen van groenblauwe recreatie is door bij verstedelijking recreatie vanaf de voordeur direct mee te nemen. Een voorbeeld is de nieuwe woningbouwlocatie Hoogkarspel Zuid waarin groen en blauw direct wordt meegenomen. Een groenblauwe ruggengraat speelt in deze wijk een centrale rol. Ook verbinden nieuwe wandel- en fietspaden de verschillende buurtschappen met elkaar en zorgen voor recreatie dichtbij huis.

Ontwikkelraamwerk Hoogkarspel Zuid (bron: gemeenten SED)

Kansen voor uitbreiding en kwaliteitsverbetering van de Leijen

Recreatief benutten van de kust bij Uiterdijk, Schellinkhout

5.2 *Fijnmazig netwerk van wandel-, fiets- en vaarroutes*

Wat stellen we voor
Het optimaliseren en uitbreiden van de recreatieve infrastructuur, aansluitend op de woon- en werkgebieden van de inwoners. Zo wordt gewerkt aan een doordacht en fijnmaziger netwerk van aantrekkelijke en veilige routes en waterverbindingen. Dit netwerk verbindt de woon- en werkgebieden met recreatieve voorzieningen aan de rand van kernen en het landschap. Hiermee dragen we eraan bij dat natuur en recreatie voor iedereen onder handbereik zijn.

Waarom doen we dit
Westfriesland heeft diverse wandel-, fiets- en vaarmogelijkheden in en rondom natuur- en recreatiegebieden. Er zijn in de netwerken echter bepaalde missende verbindingen en daarnaast is de beleefbaarheid en veiligheid van wegen en paden op plekken niet optimaal.
Door optimalisering van de netwerken wordt actieve recreatie gestimuleerd, worden de natuurlijke en cultuurhistorische rijkdommen van Westfriesland beter ontsloten en wordt een doorgaande structuur ontwikkeld.

Uitgangspunten en randvoorwaarden (voor beleid)
- Gemeenten stemmen bij aanleg van paden en routes onderling af om missende stukjes te realiseren, zodat er een robuust Westfries netwerk kan ontstaan.
- Bij aanleg van nieuwe wegen en aanpak van bestaande (water) wegen in het buitengebied, krijgen wandelaars, fietsers en waterrecreatie ook een plek. Door een pad in de berm, een vrijliggend pad of een spoor langs een sloot, kunnen wandelaars en fietsers veilig van het buitengebied genieten. Door een brug iets hoger te maken, kan er onderdoor gevaren worden.
- Gemeenten besteden blijvend aandacht aan behoud en verbetering van wandel-, fiets-, en vaarmogelijkheden (suppen/kanoën/voldoende aanlegplaatsen/oplaadvoorzieningen) bij gebiedsontwikkeling en in omgevingsbeleid (zie ook kader ‘Wandelen binnen de Omgevingswet’).
- Let op de toegankelijkheid van paden en gebieden voor verschillende gebruikers. Zijn ze breed genoeg voor een kinderwagen of rolstoel en zijn contrasterende kleuren of reliëfstenen voor visueel beperkten nodig?
- Er is aandacht voor voldoende brede fietspaden (vanwege elektrische fietsen) en gescheiden paden voor wandelaars en fietsers waar dat mogelijk is.

Acties die voor een fijnmazig netwerk van wandel-, fiets- en vaarroutes
- Verbeteren van de mogelijkheden van bestaande wegen voor wandelen, fietsen en (ongemotoriseerd) varen
- Integreren van “groenblauwe recreatie vanaf de voordeur” in stedelijke projecten (inrichten van groenblauwe stroken)
- Toevoegen van de ontbrekende schakels (verbindingen) in de netwerken, op water en land: (nieuwe) wijken en groengebieden zijn beter met elkaar verbonden
- Recreatief benutten van de kust (bijv. thematisch wandelen of fietsen langs de kust/dijk)

Deze acties vormen de legenda-eenheden op de kansenkaart en worden nader uitgewerkt in het uitvoeringsplan.

Projectvoorbeeld: verkeersstromen scheiden
Op plattelandswegen komen verschillende verkeersstromen samen. Een voorbeeld hiervan is de Koningspade in gemeente Opmeer. Deze (plattelands)weg loopt vanuit Hoogwoud richting het noorden, komt langs Museumboerderij West-Frisia en gaat door cultuurhistorisch interessant gebied (de vondst van de middeleeuwse goudschat). Auto, fiets en wandelaar komen samen op deze (smalle) weg. De berm kan ruimte bieden voor een wandelpad. De brede berm van de Westfrisiaweg biedt ook kansen. Deze autoweg gaat dwars door Westfriesland heen, maar heeft geen mogelijkheden voor fietsen of wandelen. Bekijk mogelijkheden om wandelen en/of fietsen langs de weg te realiseren, denk bijv. aan een pad vanaf Zwaagdijk-West richting Oosterblokker en Schellinkhout. Hier ontbreekt het momenteel nog aan een goede recreatieve verbinding.

Koningspade in gemeente Opmeer (bron: Google Maps)

Voorbeeld van een vrijliggend fiets- en wandelpad (in de berm) in Maassluis (bron: Rodi.nl)

Voorbeeld van een wandelpad over agrarisch gebied nabij Nijkerk (eigen foto)

Voorbeeld van een gescheiden fiets- en wandelpad nabij het Streekbos (eigen foto)

Routegebonden recreatie binnen de Omgevingswet
De Omgevingswet biedt verschillende instrumenten om de wandel- en fietskwaliteit te waarborgen:

1. Omgevingsvisie: overheden kunnen wandelen en fietsen opnemen als onderdeel van beleidsterreinen zoals gezondheid en mobiliteit, of als eigenstandig thema.
2. Omgevingsplan: er kunnen expliciet regels voor de aanleg en instandhouding van recreatieve routes worden opgenomen.
3. Omgevingsprogramma's: fietsen, wandelen en varen als thema opnemen binnen thematische of gebiedsgerichte programma's als project of voorwaarde. Het is ook mogelijk om voor het thema groen en recreatie een omgevingswetprogramma te maken.

Belangrijk hierbij is dat er integraal gekeken wordt naar het verankeren van de routegebonden recreatiemogelijkheden en kwaliteit. Routes en paden moeten inclusief zijn waar dat kan en rekening houden met verschillende groepen, wensen en fysieke mogelijkheden. Ook innovatie speelt hierbij een rol. Door deze integraliteit krijgt routegebonden recreatie een prominentere plaats binnen het bredere gemeentelijke beleid.

Verbinding tussen het Streekbos en de Weelen

Verbinding op de Omringdijk bij Opmeer

5.3 *Aantrekkelijk en beleefbaar Westfries landschap*

Wat stellen we voor
Het benutten en versterken van de unieke landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van Westfriesland, waardoor inwoners en bezoekers de rijkdom van de regio en Westfriese identiteit kunnen ervaren en waarderen. Dit is tweeledig: enerzijds het versterken van de landschappelijke kwaliteiten, anderzijds het toegankelijk en beleefbaar maken van deze kwaliteiten voor een breed publiek.

Waarom doen we dit
Westfriesland heeft een aantrekkelijk cultuurhistorisch landschap, met onder meer de Westfriese Omringdijk, stolpboerderijen en het kadetjeslandschap (microreliëf dat bestaat uit lange bolle stroken grond met geulen daarnaast). De agrarische sector is in het landschap heel kenmerkend, onder ander door de variatie, van bollenteelt, plantenveredeling en zaadtechnologie, tot melkveehouderij, glastuinbouw en vollegrondgroente. Hierbij kan wel de beleefbaar voor bewoners en bezoekers beter, bijvoorbeeld door meer gebieden toegankelijk te maken.

We zien veel kansen voor landbouw gecombineerd met recreatie. Door recreatie te zien als integraal onderdeel van het Westfriese landschap, in plaats van als een aparte functie in een ‘eigen’ gebied, worden de bestaande kwaliteiten van het landschap benut. Dit kan bijvoorbeeld door dubbelgebruik van randen van agrarische percelen. Als het landschap, de landbouw en cultuurhistorie beleefbaar zijn, worden de bewustzijn en de waardering vergroot. Dit draagt ook bij aan het behoud en positionering van het agrarische karakter van de regio, terwijl het tegelijkertijd nieuwe economische perspectieven biedt.

Uitgangspunten en randvoorwaarden (voor beleid)
- Samenwerking met de agrarische sector is belangrijk voor het realiseren van deze actielijn. We willen graag samenwerken om gezamenlijk te zorgen voor het landschap, nieuwe inkomstenbronnen te creëren, en de toeristisch-recreatieve beleving te versterken (denk aan streekproducten, themaroutes, informatievoorziening, proeverijen, etc.).
- Gemeenten denkt actief mee over (laagdrempelige) mogelijkheden voor de realisatie van recreatie-activiteiten in de (agrarische) praktijk.
- Samenwerking met terreinbeheerders (Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland), onder meer met het oog op de weidevogelgebieden.
- Het landschap is de basis voor recreatieve beleving. De ‘Leidraad Landschap en Cultuurhistorie’ van Provincie Noord-Holland geeft hierbij richting hoe toeristisch-recreatieve ontwikkeling in het landschap kan samengaan. Werk hierbij samen met (cultuur)historische organisaties (zoals Oud Stede Broec), verenigingen en vrijwilligers.

De Grote Molen bij Schellinkhout (eigen foto)

Acties voor het aantrekkelijke en beleefbare Westfriese landschap

- Ontwikkelen van uitzicht- en beleefpunten (om ook niet-toegankelijke natuurgebieden beleefbaar te maken)
- Ontwikkelen van themaroutes (zoals beleef- en educatieve routes voor jong en oud) door het landschap
- Recreatiegebieden benutten als gebiedsentrees en startpunt voor routes door het landschap
- Herstellen / ontwikkelen van cultuurhistorische elementen in het landschap
- Koppelingen leggen (samenwerken) met (multifunctionele) landbouw: koppelkansen voor vrijetijdsaanbod

Deze acties vormen de legenda-eenheden op de kansenkaart en worden nader uitgewerkt in het uitvoeringsplan.

Projectvoorbeeld: beleefbare cultuurhistorie

Het Westfriese landschap heeft een lange geschiedenis als cultuurlandschap, en biedt kansen voor meer belevingswaarde. Een goed voorbeeld van cultuurhistorie beleving is het Streekpad Westfriese Omringdijk. Het 150 kilometer lange pad is opgedeeld in 8 dagwandelingen, voorzien van QR-codes met filmpjes die meer vertellen over de geschiedenis van de dijk en het gebied.

Zo biedt het Westfriese landschap nog meer kansen voor een aantrekkelijk en beleefbaar landschap. Creëer bijvoorbeeld op diverse plekken beleefpunten met bebording/QR-codes, waar recreanten kunnen rusten, van het uitzicht kunnen genieten en informatie kunnen lezen over het gebied, bijvoorbeeld bij de Koopmanspolder, aan de Wieringermeerkust, bij wandel- en fietspaden rondom weidevogelgebieden (bijv. Leekerlanden, Weelpolder, Braakpolder, Berkmeer, etc.) en het kadetjeslandschap (bijv. bij Westerblokker).

Streekpad Westfriese Omringdijk (bron: Wandelnet)

Beleving van de Westfriese Omringdijk (eigen foto)

Vooroever Vlietsingel als recreatiegebied en uitzichtpunt

Het oude badhuisje bij Scharwoude als uitzichtpunt

5.4 *Samenwerking met andere beleidsvelden en organisaties*

Wat stellen we voor
Recreatie wordt geïntegreerd met andere functies in het landschap en binnen beleid en krijgt hiermee een prominentere plaats in omgevingsbeleid.

Waarom doen we dit
Meer dan voorheen gaat recreatie samen met andere functies, in plaats van gescheiden daarvan. Deze geïntegreerde aanpak is noodzakelijk om efficiënt met de ruimte om te gaan, om de bestaande landschappelijke kwaliteiten optimaal te benutten en middelen te combineren. De groenblauwe ruimte in Westfriesland is naast recreatie, belangrijk voor andere maatschappelijke opgaven, zoals natuur, watermanagement en klimaatadaptatie. Dit vraagt om een integrale benadering, waarin samenwerking tussen gemeenten, natuurorganisaties en andere stakeholders centraal staat en koppelkansen benut worden.

Uitgangspunten en randvoorwaarden (voor beleid)
- Gemeenten nemen vroegtijdig in hun omgevingsvisie en relevante omgevingsprogramma's doelen en acties op voor recreatie. Denk aan het vooraf in de planvorming koppelen van nieuwe recreatiemogelijkheden aan woningbouw of werklocaties, bij biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Samenwerking met natuurbeheerders om bijv. natuurgebieden te ontlasten, of recreatie aan te sluiten. In overleg kunnen keuzes gemaakt worden over wat er waar wel en waar niet kan.
- Het recreatieve aanbod is onderdeel van de regiopromotie "Beleef Westfriesland". Zo wordt het bestaande aanbod zichtbaar en bekender voor eigen inwoners én voor bezoekers.
- Zoek actief naar integrale koppelingen en benut ze optimaal. De hiernavolgende tabel beschrijft mogelijke koppelingen.
- Bij ontwikkeling van nieuwe routes als onderdeel van het toeristisch-recreatieve product wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande bewegwijzering.

Tabel 5.4: Koppeling recreatie met beleidsvelden

Beleidsveld	Koppeling met recreatie
Verkeer	Ruimte voor wandelen, fietsen en varen bij verbetering en ontwikkeling van wegen en paden
Sport	Ruimte voor ongeorganiseerd sporten en sportvelden koppelen aan recreatievoorzieningen en -gebieden, openbare sportparken/verenigingen, inclusieve beweegvriendelijke leefomgeving
Wonen	Voldoende groen en blauw opnemen in woningbouwplannen, aansluiting op groen en blauw buiten de wijk, verbindingen vanaf de voordeur naar het landschap realiseren
Groen/natuur	Opnemen van een norm voor groen en blauw in wijken en dorpen, aandacht voor groen en blauw in en om de stad. Maatregelen voor klimaatadaptatie, waterberging en biodiversiteit combineren met recreatief gebruik, en omgekeerd. Natuur- en recreatieinclusief ontwikkelen.
Sociaal domein/welzijn	Voldoende inclusieve en laagdrempelige ontmoetingsplekken in het groen voor alle achtergronden, leeftijden en behoeften. Benutten van recreatiegebieden, stadsparken,

	natuurgebieden, sportverenigingen en andere vormen van toegankelijk groen voor buurt- en wijkactiviteiten.
Omgevingsbeleid	Voldoende ruimte voor recreatie, koppelen aan stedelijke ontwikkelingen, verankering in stedelijke plannen, eventuele bijdrage aan bovenwijkse recreatie- en groenvoorzieningen per woning.
Economie en toerisme	Koppeling recreatiegroen en blauw met bedrijventerreinen. Toeristische (regio) promotie ook benutten voor eigen inwoners. Ruimte voor commerciële functies in (natuur- en) recreatiegebieden.
Landschap en cultuurhistorie	Beleefbaar maken van het landschap en cultuurhistorie/erfgoed, herbestemmen van erfgoed
Landbouw en buitengebied	In bestemmingsplannen ruimte voor verbrede landbouw/multifunctionele landbouw
Natuureducatie	Op meer plekken kunnen educatieve voorzieningen gerealiseerd worden, zoals routes en buitenklaslokalen. Ruimte voor natuureducatie is er al in het Streekbos. Omdat dit niet primair de taak van het Recreatieschap is, zoekt het schap samenwerking met andere partijen zoals IVN.

Acties voor samenwerking met andere beleidsvelden en organisaties:

- Integreren van “groenblauwe recreatie vanaf de voordeur” in stedelijke projecten (inrichten van groenblauwe stroken)
- Benutten van koppelkansen rondom water: waterberging, klimaatbuffer PWN, etc.
- In samenhang ontwikkelen en promoten van toeristisch-recreatief aanbod: zowel voor bezoekers als voor de eigen inwoners

Deze acties vormen de legenda-eenheden op de kansenkaarten van actielijnen 1,2 en 3 en worden nader uitgewerkt in het uitvoeringsplan.

Projectvoorbeeld: klimaatbuffer bij Andijk

Een goed voorbeeld van samenwerking tussen verschillende partijen is de ontwikkeling van de klimaatbuffer bij Andijk door PWN. Dit wordt gedaan samen met gemeente Medemblik, Rijkswaterstaat, Provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap (HHNK), ondernemers, bewoners, recreanten (incl. watersport en waterrecreatie) en belangenorganisaties. Naast dat de klimaatbuffer een functioneel doel heeft, krijgt het natuurwaarden en zijn er ook koppelingen te maken met recreatie. Denk aan de koppeling met wandelroutes, het plaatsen van informatiepanelen en een uitkijkpunt van waaruit het IJsselmeer beleefbaar is.[7]

Er zijn ook andere samenwerkingen mogelijk en integrale koppelingen met ander beleid is belangrijk. Denk aan omgevingsvisies, beleid op gebied van sport en spel (bijv. BOSS-beleid Opmeer), groenstructuurplannen en visies.

[7] Kustvisie IJsselmeerkust – Aan ’t Meer 2030

Ontwerp van klimaatbuffer bij Andijk (bron: H2O/Waternetwerk)

Stadsstrand Hoorn (bron: gemeente Hoorn)

Projectvoorbeeld Dijkverzwaring / Strand Hoorn:
De Westerdijk bij Hoorn voldeed niet meer aan de normen en moest verzwaard worden. In het project kreeg naast het waterstaatkundige aspect, ook recreatie, natuur en cultuurhistorie een belangrijke rol. Er is een stadsstrand met ligweide aangelegd, speelvoorzieningen en nieuwe fiets- en voetpaden op en langs de dijk. Ook zijn er langs de kust verschillende dijkplaatsen (beleefpunten) aangelegd. Deze recreatieve voorzieningen maken de kustzone levendiger voor wandelaars, fietsers en watersporters.

Stadsstrand Hoorn als onderdeel van de dijkversterking

Waterberging bij Drachterveld

6 Organisatie en financiering

Dit hoofdstuk gaat in op organisatie en financiering om de ambitie en actielijnen te realiseren.

Na de visie wordt ook een uitvoeringsprogramma / projectenoverzicht gemaakt. Dit hoofdstuk vormt een basis daarvoor. Per project in het uitvoeringsprogramma moet steeds worden besloten over kosten en financiering. Met het vaststellen van deze visie wordt nog niet besloten over de uitvoering en financiering van de projecten.

6.1 *Organisatie*

Rol Recreatieschap Westfriesland

Het Recreatieschap Westfriesland heeft in de eerste plaats een ontwikkelende en beherende rol voor de eigen recreatiegebieden. Dit houdt in het (door)ontwikkeling van aanbod en beheer van dit aanbod om kwaliteit te waarborgen. Het Recreatieschap heeft een trekkersrol in projecten op zijn eigendommen, regiobrede projecten en niet-fysieke projecten (bijv. aanjagen van samenwerkingen). Het schap coördineert deze projecten en zorgt dat dit op een efficiënte en resultaatgerichte manier plaatsvindt. Daarnaast is het Recreatieschap regievoerend richting overheden en faciliterend richting marktpartijen. Dit houdt in dat het Recreatieschap regie heeft op de ontwikkeling en uitvoering van regionaal recreatief beleid en het bewaken van de regionale samenhang binnen het recreatieve product.

Tot het takenpakket van het recreatieschap behoort onder meer:

- **Beheer, opwaarderen en uitbreiding van bestaande gebieden en voorzieningen (hardware):** beheer, onderhoud en doorontwikkeling van bestaande gebieden, waarbij de focus ligt op het op orde brengen van de basis, verbeteren van infrastructuur, het verhogen van de kwaliteit van de recreatieve beleving en het waarborgen van de natuurwaarden. Terreinen die nieuw gerealiseerd worden, die kunnen in beheer worden genomen door het recreatieschap, mits daarover goede afspraken worden gemaakt.
- **Samen met gemeente, aanleggen van nieuwe (regionale) recreatiegebieden buiten de kernen.** Vanuit de gekozen ambitie is het realiseren van nieuw recreatiegebied opgenomen. Recreatieschap en gemeente(n) werken hiervoor samen op vlakken als inrichting en ontwerp. Bij deze projecten zal er per initiatief besluitvorming plaatsvinden over financiering en beheer en onderhoud.
- Het Recreatieschap zorgt er voor dat de terreinen en regionale voorzieningen als de routenetwerken **(digitaal) vindbaar zijn via o.a. website en sociale media. Primair richt het zich daarbij op de eigen inwoners.** Waar mogelijk wordt aangesloten bij (regionale) promotieactiviteiten en het levert input aan de DMO's en CMO's.
- **Beleefbaar maken van het landschap:** het toegankelijk en beleefbaar maken van het landschap en de cultuurhistorische elementen in Westfriesland, en het bieden van duidelijke informatie aan het publiek. De aanleg van thematische routes op lokale schaal is een taak voor gemeenten, op regionale schaal voor het Recreatieschap.

De organisatie van het Recreatieschap moet meebewegen met de ambities en visie voor de komende jaren. Een uitbreiding van het takenpakket vraagt om een evenredige ontwikkeling van de personele capaciteit.

Rol gemeenten

De Westfriese gemeenten spelen een sleutelrol in lokale projecten zoals het realiseren van verbindingen tussen kernen en recreatiegebieden, en in het integreren van de recreatievisie binnen lokale en stedelijke plannen. Gemeenten coördineren deze projecten en zorgen dat dit op een efficiënte en resultaatgerichte manier gebeurd. Dit is essentieel voor de verankering van de recreatievisie in het dagelijkse ruimtelijke beleid en de ontwikkeling van de regio.

- **Realisatie van verbindingen:** gemeenten zijn verantwoordelijk voor het aanleggen en beheren van de verbindingen tussen recreatiegebieden en woonlocaties, met name voor de ontwikkeling van fiets- en wandelpaden en groenblauwe voorzieningen die de verbindingen tussen kernen, het buitengebied en natuur- en recreatiegebieden versterken.
- **Beheer, opwaarderen en uitbreiding van bestaande gebieden en voorzieningen (hardware):** gemeenten hebben ook recreatie-, natuur- en groengebieden in beheer en onderhoud. In sommige gevallen zijn zij verantwoordelijk voor de doorontwikkeling van bestaande gebieden.
- **Groen en blauw bij en verbindingen met nieuwbouwlocaties:** gemeenten zorgen ervoor dat nieuwe woonlocaties goed verbonden worden met recreatieve infrastructuur en dat aanleg van groen en blauw vanaf het begin wordt opgenomen in stedelijke plannen. Waar het gaat om groen in de stadsrand en het buitengebied is samenwerking met o.a. het Recreatieschap van belang.
- **Integratie in ruimtelijke plannen:** gemeenten spelen een actieve rol in het integreren van de recreatievisie in stedelijke en ruimtelijke planningsprocessen en kaders van de Omgevingswet. Dit is essentieel om recreatieve verbindingen en voorzieningen vanaf het begin op te nemen in de gebiedsontwikkeling.
- **Integratie in breder gemeentelijk beleid.** Bijvoorbeeld sportbeleid, sociaalbeleid, groenbeleid, verkeer en duurzaamheid.

6.2 *Financiering*

Voor de realisatie van de ambities is financiering nodig voor zowel ontwikkeling als beheer. De financiering voor recreatievoorzieningen staat echter vaak onder druk, wat haaks staat op het maatschappelijke belang van de toenemende vraag naar recreatie en de positieve impact op maatschappelijke thema's.

Een deel van de strategie is daarom ook anders te kijken naar (financiering van) recreatie: als een vast en voorwaardelijk onderdeel van stedelijke ontwikkeling, in plaats van als een extraatje.

Daarnaast zal de wijze van financiering per project moeten worden bepaald. Voor de projecten waar het Recreatieschap een trekkersrol heeft, ligt de taak voor het vinden van financiering bij het schap. Voor projecten van individuele gemeenten of andere organisaties is de betreffende organisatie verantwoordelijk voor de financiering. In deze paragraaf benoemen we drie strategieën voor financiering, naast de bijdragen van het recreatieschap en de gemeenten. Het Recreatieschap wordt vroegtijdig meegenomen in nieuwe projecten (bijv. ontwikkeling van nieuwe groengebieden). Zo wordt er vanaf het begin ingespeeld op regionale opgaven en recreatieve belangen.

6.2.1 *Financiële koppeling van recreatie aan andere ontwikkelingen*

Eén van de kansen om recreatiemogelijkheden te realiseren, is door werk met werk te maken bij gebiedsontwikkeling, zoals woningbouw, (energie)infrastructuur of waterprojecten. Hierbij is het goed ook

financiële koppelmogelijkheden te realiseren voor zowel realisatie als beheer.

Naast recreatievoorzieningen mee te financieren als onderdeel van het project, kunnen er ook kosten bespaard worden door werk met werk te maken.

Voorbeelden van koppelkansen binnen Westfriesland zijn onder meer:

- Recreatieve functies in de klimaatbuffer bij Andijk.
- Koppeling van waterberging met recreatie, zoals vaarroute Drachterveld.
- Aanleggen van recreatieve infrastructuur bij verbetering of aanleg van wegen en andere infrastructuurprojecten.
- Groenblauwe dooradering van landelijk gebied op strategische plekken combineren met wandelpaden of vaar/kano-voorzieningen.
- Financiering vanuit stedelijke ontwikkeling: bij nieuwe woonwijken en werklocaties de aanleg van groen en blauw en verbindingen mee-ontwerpen en financieren.
- Natuurcompensatie vanuit infra-projecten: bij grote infrastructuurprojecten die impact hebben op beschermde natuur, is er de wettelijke verplichting om te komen tot natuurcompensatie. Aan gebieden voor deze compensatie is vaak tekort, terwijl er wel financiële middelen zijn. Door natuurcompensatie ook een recreatiefunctie te geven, snijdt het mes aan twee kanten (voorbeeld: Melksteeg Amersfoort, link).
- Koppeling met natuurbegraafplaatsen: natuurbegraafplaatsen zijn openbaar toegankelijke locaties waar de natuur leidend is en het mogelijk is om te wandelen. De aanleg van deze locaties in Westfriesland, in combinatie met recreatie (in de vorm van wandelen), is een manier om groene ruimte aan de regio toe te voegen en speelt in op de vraag naar natuurgraven. (De afweging voor de uiteindelijke aanleg van een natuurbegraafplaats is daarbij aan de betrokken gemeente.)

6.2.2 *Inverdienen*

Door op recreatieterreinen commerciële functies toe te voegen, worden structurele middelen gegenereerd die voor beheer ingezet kunnen worden. We verkennen manieren waarop gebruikers kunnen bijdragen aan het in stand houden en ontwikkelen van recreatieve voorzieningen. Als het gaat om vrijetijdsvoorzieningen, zijn die ook van toegevoegde waarde voor het gebied en de bezoeker. Voorbeelden zijn horeca, evenementen, (kleinschalige) verblijfsrecreatie, leisurefuncties.

Ook sociale ondernemers kunnen een plek krijgen in recreatiegebieden. Veelal is de financiële opbrengst (in de vorm van pacht- of huurinkomsten) lager dan bij puur commerciële voorzieningen. Hier staat tegenover dat de sociale onderneming ook andere maatschappelijke baten levert. Een voorbeeld is dat een sociale onderneming ook het groenbeheer op zich neemt. Daarmee wordt bespaard op beheerkosten.

Het is bij inverdienmogelijkheden belangrijk dat regionale belangen prevaleren boven lokale belangen. Daarnaast mag het toevoegen inverdienmogelijkheden niet ten koste gaan van de kernwaarden van de terreinen. Inverdienmogelijkheden brengen ook potentiële knelpunten met zich mee. Commerciële ontwikkelingen kunnen leiden tot druk op de ruimte en infrastructuur, verstoring van rust en natuurwaarden en niet voor alle mogelijkheden is draagvlak (bijv. bij betaald parkeren of evenementen). Het vinden van een balans tussen inkomsten, maatschappelijke waarde en ecologische kwaliteit vraagt daarom zorgvuldige afwegingen en participatie.

6.2.3 *Cofinanciering andere overheden en subsidies*

Samenwerking met andere overheden, via bijvoorbeeld subsidies, is essentieel voor de realisatie van de recreatievisie Westfriesland. Hiermee kan echter (voor een beperkt aantal projecten) een deel worden gefinancierd. Er is hierbij ook altijd eigen cofinanciering nodig. Daarnaast zijn de subsidiemogelijkheden zijn gericht op projectrealisatie, en niet op het beheer en onderhoud van recreatievoorzieningen. Structurele inkomsten vanuit de provincie en het rijk ontbreken.

- **Cofinanciering vanuit de provincie:** de ambities in Westfriesland spelen in op Noord-Hollands beleid. In andere regio's wordt recreatie meegefinancierd door de provincie. Mogelijk kan dit ook voor Westfriesland, bijvoorbeeld vanuit de regionale agenda.
- **Cofinanciering vanuit het rijk:** in de Regio Deals werken Rijksoverheid en regio's samen aan een sterke woon-, werk- en leefomgeving. Vanuit de Regio Deal voor Noord-Holland-Noord is er de komende 5 jaar €65 miljoen euro beschikbaar voor gemeenten, bedrijven en onderwijsinstellingen die samen aan de slag gaan voor de brede welvaart in de regio[8]. Daarnaast ondersteunt LEADER Westfriesland, het Europese subsidieprogramma voor het versterken van het landelijk gebied, initiatieven voor en door het platteland in de Kop van Noord-Holland en Westfriesland
- Nationaal Groenfonds: het Nationaal Groenfonds financiert projecten die bijdragen aan meer en robuustere natuur, meer samenhang, beleving en biodiversiteit. Het fonds financiert projecten (veelal met leningen) binnen de thema's circulaire economie, duurzame landbouw, duurzame energie en natuur en landschap.

Enkele kansrijke bestaande subsidieregelingen van de provincie zijn:

- Waterrecreatie voor de kleinere pleziervaart: het doel van deze subsidie is het uitbreiden en verbeteren van het vaarnetwerk voor de kleinere pleziervaart. De provincie geeft subsidie voor maatregelen die het recreatieve vaarnetwerk voor kleinere pleziervaartuigen uitbreiden, zoals het aanpassen of realiseren van bruggen, sluizen, doorvaarbare duikers of overhalen, waardoor knelpunten in het netwerk worden opgelost.
- Waterrecreatie: Kleine voorzieningen en diensten Noord-Holland: het doel is de kleine infrastructuur voor waterrecreatie uitbreiden en de dienstverlening in de waterrecreatiesector versterken.
- Groen Noord-Holland (weidevogelbiotopen, uitbreiding wandelnetwerk en toeristische overstappunten): deze subsidie kan met name interessant zijn voor de uitbreiding van het wandelnetwerk en toeristische overstappunten. Acties die onder deze twee onderdelen vallen zijn het oplossen van knelpunten in het bestaande recreatieve wandelnetwerk van Noord-Holland, de realisatie van nieuwe recreatieve verbindingen voor een gebiedsdekkend wandelnetwerk, bewegwijzering van een regionaal wandelnetwerk volgens de systematiek van wandelnetwerk Noord-Holland en de aanleg van toeristische overstappunten in het landelijk gebied of op de grens van stad en platteland. Momenteel is het niet mogelijk om subsidieaanvragen te doen.
- SKNL: Kwaliteitsimpuls natuur en landschap Noord-Holland: deze regeling levert subsidie voor het omzetten van landbouwgrond naar natuur of ontwikkeling van natuurbeheer. Zo kunnen we waardevolle natuur- en cultuurlandschappen behouden en verder ontwikkelen.

[8] Provincie Noord-Holland (2024), €65 miljoen in Regio Deal voor Noord-Holland Noord

Bijlagen

Bijlage 1. Toelichting op berekeningen recreatiebehoefte

Relevante teksten uit het rapport Natuur en recreatie Noord-Holland
We geven inzicht in de kwantitatieve verhouding tussen het beschikbare aanbod en de vraag naar groene recreatieruimte. We presenteren hiervoor in dit hoofdstuk de resultaten van een uitgebreide GIS[9]-analyse van huidige en toekomstige vraag en het aanbod aan recreatieruimte. Het model is gebaseerd op het BRAM-model (Beleidsondersteunend Recreatie Analyse Model). Voor een uitgebreide toelichting op de gebruikte methode, verwijzen wij naar bijlage 1 (recreatiebehoeftemodel) van het rapport.

Het resultaat van de vergelijking van de recreatiebehoefte en het aanbod drukken we uit in aantallen *recreatieplaatsen*. Een recreatieplaats is een eenheid die de kwantitatieve recreatieve capaciteit of vraag naar wandelen in een gebied weergeeft. Zowel vraag (het aantal mensen dat wil recreëren) als aanbod (de recreatieve opvangcapaciteit, oftewel het aantal mensen dat tegelijk in een gebied kan recreëren) worden in recreatieplaatsen uitgedrukt. Een tekort van tien recreatieplaatsen geeft aan dat voor tien wandelaars in theorie geen ruimte is op een gewone drukke zondag (vijfde drukste dag). Tot slot maken we een schatting van het aantal hectare bos, recreatiegebied of kilometer wandelpad dat nodig is om het berekende recreatietekort op te vangen.

[9] GIS is de afkorting van geografisch informatie systeem. In dit digitale kaartsysteem kunnen (ruimtelijke) gegevens (zoals afstanden, oppervlakten, aantal inwoners per gebied) worden geanalyseerd.

Ook fietsen en andere recreatievormen zijn belangrijk, maar er wordt gerekend met wandelen, omdat uit eerder onderzoek blijkt dat daarvoor de tekorten het grootst zijn, en dit de meest populaire activiteit is. Uit eerdere analyses blijkt dat de behoefte aan wandelen maatgevend is; als er voldoende wandelruimte is, zijn er ook voldoende fietsmogelijkheden.

Uitgangspunten
We gaan bij de berekening van recreatiebehoefte en recreatie-aanbod uit van een aantal uitgangspunten:

- In de berekening van de huidige en toekomstige vraag, houden wij rekening met de reisbereidheid (zie paragraaf 4.2 en 4.3 van het rapport).
- Voor de vraag in 2021 gaan we uit van het huidige inwoneraantal, en voor de vraag in 2040 gaan we uit van de bevolkingsprognose van de provincie Noord-Holland van november 2021.
- We focussen in de berekening op het wandelen; fietsen en andere recreatiebehoeftes vallen hierbinnen;
- De behoefte om te wandelen per persoon blijft gelijk in 2021 en 2040.
- We gaan uit van een gewone drukke zondag (de vijfde drukste dag). Dit betekent dat het 5x keer per jaar drukker kan zijn dan de norm;
- We bepalen hoeveel recreanten een gebied kan opvangen (de recreatieve opvangcapaciteit) met behulp van kentallen die voor elk landschapstype anders zijn (zie bijlage 1 van het rapport). In een bos kunnen meer mensen tegelijk wandelen dan in agrarisch gebied.
- De gebruikte normen gaan uit van de recreatieve opvangcapaciteit; dit is het aantal recreanten dat een gebied kan opvangen, zonder dat

het voor recreanten te druk voelt. De ecologische draagkracht is hierbij niet in ogenschouw genomen.

Uitkomsten

Het tekort is in de regio's Westfriesland, Amsterdam, Amstelland-Meerlanden en Zaanstreek-Waterland relatief gezien het grootst: er is in deze regio's ongeveer drie tot vijf keer zo veel groen nodig als er op dit moment is. Door nieuw recreatiegroen (bos of recreatiegebieden) of fiets- en wandelverbindingen aan te leggen kan het tekort opgevangen worden (voor wandelaars is 100 meter (boerenland)pad door aantrekkelijk landschap vergelijkbaar met 1 hectare). De opgave natuur- of recreatie-gebied per deelregio is te vinden in tabellen 7.1 en 7.2.

Tabel 7.1: Groenopgave 2021 (hectare recreatiegebied of bos), rekening houdend met kwetsbare natuur

Regio	Groenopgave 2021 (ha recreatiegebied of bos) Variant kwetsbare natuur
Kop van Noord-Holland	Geen tekort
Alkmaar en omstreken	949
West-Friesland	2.260
Amsterdam en Amstelland-Meerlanden	13.611
Gooi en Vechtstreek	1.099
IJmond en Zuid-Kennemerland	736
Zaanstreek-Waterland	4.516
Totaal	**23.172**

Tabel 7.2: Groenopgave 2040 (hectare recreatiegebied of bos), rekening houdend met kwetsbare natuur

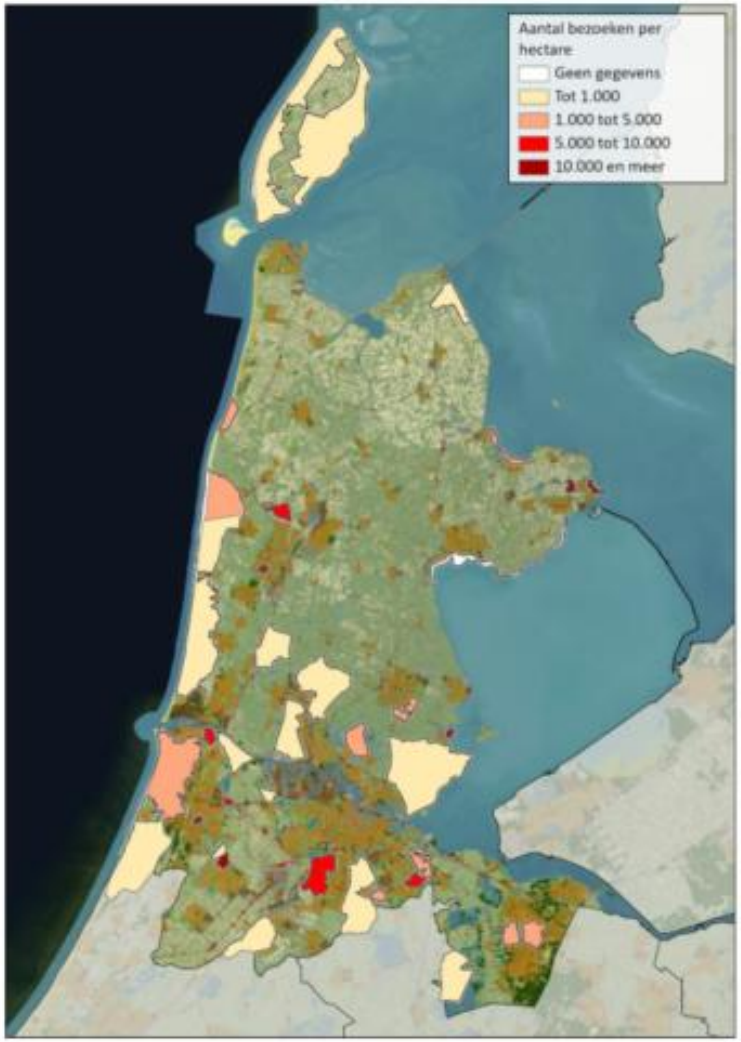
Regio	Groenopgave 2040 (ha recreatiegebied of bos) Variant kwetsbare natuur
Kop van Noord-Holland	/
Alkmaar en omstreken	1.384
West-Friesland	2.437
Amsterdam en Amstelland-Meerlanden	16.457
Gooi en Vechtstreek	1.559
IJmond en Zuid-Kennemerland	1.113
Zaanstreek-Waterland	5.235
Totaal	**28.185**

De betekenis van het onderzoek voor Westfriesland

De berekende recreatie-opgave voor Westfriesland in dit rapport van de provincie Noord-Holland is fors. Het was één van de aanleidingen voor deze recreatievisie.

In de voorbereiding voor deze Recreatievisie is de recreatie-opgave besproken aan de hand van scenario's met onder meer raadsleden, gemeenten en het bestuur. Hier is gekozen voor het tweede scenario, met een ambitie om de hoeveelheid groen per huishouden te laten toenemen, maar minder dan de provinciale norm nastreeft. Eer wordt in dit scenario uitgegaan van het toevoegen van ca 580 ha groenblauwe recreatieruimte, wat ook multifunctionele ruimte kan zijn en 90 kilometer pad of vaarroute. Ter vergelijking: het Streekbos is op dit moment ca. 80 ha.

Figuur 7.3 Bezoekdichtheid natuur- en recreatiegebieden (bron: Onderzoek provincie Noord-Holland)

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Bureau BUITEN
Economie en Omgeving

Wittevrouwensingel 100
NL-3514 AM Utrecht

info@bureaubuiten.nl
+31 (0)30 - 231 89 45

www.bureaubuiten.nl